

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیام های مقام معظم رهبری به اجلاس های سراسری نماز

تشکیل مجمعی از صاحب‌نظران برای اقامه نماز، یکی از شایسته‌ترین و ضروری‌ترین کارهایی است که باید در جمهوری اسلامی صورت می‌گرفت؛ زیرا برپا داشتن نماز، نخستین ثمره و نشانه حکومت صالحان است و در رتبه بعد از آن است که نوبت به «زکات» به مثابه تنظیم مالی جامعه و ریشه‌کن کردن فقر، و نیز «امر به معروف و نهی از منکر» یعنی سوق دادن به نیکی‌ها و بازداشتن از بدی‌ها می‌رسد.

«الَّذِينَ إِن مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَآمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ...» (حج، ۴۱)؛ اقامه نماز فقط این نیست که صالحان، خود نماز بگذارند؛ این چیزی نیست که بر تشکیل حکومت الهی متوقف باشد؛ بلکه باید این ستون دین در جامعه به‌پا داشته شود و همه‌کس با رازها و اشاره‌های آن، آشنا و از برکات آن برخوردار گردند. درخشش معنویت و صفای ذکر الهی، همه آفاق جامعه را روشن و مصفا کند؛ و تن‌ها و جان‌ها با هم به نماز بشتابند و در پناه آن طمأنینه و استحکام یابند.

نماز، رکن اصلی دین است و باید اصلی‌ترین جایگاه را در زندگی مردم داشته باشد. حیات طیبه انسان، در سایه حاکمیت دین خدا، وقتی حاصل خواهد شد که انسان‌ها دل خود را با یاد خدا زنده نگه دارند و به کمک آن بتوانند با همه جاذبه‌های شر و فساد مبارزه کنند و همه بت‌ها را بشکنند، و دست تطاول همه شیطان‌های درونی و برونی را از وجود خود قطع کنند. این ذکر و حضور دائمی فقط به برکت نماز حاصل می‌شود و نماز درحقیقت، پشتوانه مستحکم و ذخیره تمام‌نشدنی در مبارزه‌ای است که آدمی با شیطان نفس خود که او را به پستی و زبونی می‌کشد، و شیطان‌های قدرت که با زر و زور، او را وادار به ذلت و تسلیم می‌کنند، همیشه و در همه حال دارد. هیچ وسیله‌ای مستحکم‌تر و دائمی‌تر از نماز برای ارتباط میان انسان با خدا نیست. مبتدی‌ترین انسان‌ها، رابطه خود با خدا را به وسیله نماز آغاز می‌کنند. برجسته‌ترین اولیای خدا نیز، بهشت خلوت انس خود با محبوب را در نماز می‌جویند.

این گنجینه ذکر و راز را هرگز پایانی نیست و هرکه با آن بیشتر آشنا شود، جلوه و درخشش بیشتری در آن می‌یابد. کلمات و اذکار نماز، هر یک خلاصه‌ای است که به بخشی از معارف دین اشاره می‌کند و به‌طور مکرر و پی‌درپی آن را به یاد نمازگزار می‌آورد. نمازی که با تدبیر در معانی و بدون سهو و غفلت گزارده شود، انسان را روزبه‌روز با معارف الهی آشناتر و به آن دل‌بسته‌تر می‌سازد.

نورانیت نماز و رازها و رمزهای آن و درس‌هایی که در آن گنج‌نیده شده، و اثر آن در ساختن فرد و جامعه، چندان نیست که بشود در مقالی کوتاه از آن سخن گفت؛ بلکه چنان نیست که بی‌خبری

چون من، بتواند از اعماق آن خبری آورد. آن چه من با قلم قاصر و معرفت ناچیز خود می گویم آن است که مردم ما و جامعه ما، و به خصوص جوانان ما که اکنون بار امانت سنگینی را بر دوش گرفته اند، باید نماز را منبع قدرتی لایزال بدانند، و در برابر جبهه فساد و بی عدالتی و کج روی که امروز بشریت را تهدید می کند، از نماز و یاد خدا نیرو بگیرند. میدان مبارزه ای که امروز پیش روی ماست، ما را به تکیه گاه مستحکم ذکر خدا و امید و اعتماد به او، بیش از همیشه و بیش از همه، محتاج می سازد، و نماز آن سرچشمه جوشانی است که این امید و اعتماد و قدرت معنوی را به ما می بخشد. نماز با حضور و با توجه، نمازی که از یاد و ذکر، سرشار است، نمازی که آدمی در آن با خدای خود سخن می گوید و به او دل می سپارد، نمازی که والاترین معارف اسلام را پیوسته به انسان می آموزد، چنین نمازی انسان را از پوچی و بی هدفی و ضعف می رهند و افق زندگی را در چشمش روشن می سازد و به او همت و اراده و هدف می بخشد و دل او را از میل به کج روی و گناه و پستی نجات می دهد. از این روست که نماز در همه حالات، حتی در میدان نبرد و در سخت ترین آزمایش های زندگی، اولویت خود را از دست نمی دهد. انسان همیشه به نماز محتاج است و در عرصه های خطر، محتاج تر. حقیقت آن است که در کار معرفی نماز، کوتاهی های زیادی شده است و نتیجه آنکه نماز هنوز جایگاه شایسته خود را، حتی در نظام اسلامی ما، به دست نیاورده است. این مسئولیت سنگین، بر دوش دانشوران و آشنایان به معارف اسلامی است که نماز را به همه، به خصوص به نسل جوان بهتر بشناسانند. از کودک دبستانی تا پژوهشگر دوره های عالی، هر یک فراخور ذهن و معرفت خود، می توانند در راه شناختن نماز و رازهای آن قدم هایی بردارند و با ناشناخته هایی آشنا شوند. حتی عرفای بزرگ نیز برای سالکان وادی معرفت، اسرار الصلوة نوشته و آموخته اند؛ یعنی اعماق این اقیانوس همچنان ناشناخته و پیمودنی است. در جامعه ما فصل مهمی باید در معرفی نماز در همه سطوح گشوده شود. رسانه ها و به خصوص صداوسیما با شیوه های گوناگون، نماز را معرفی و یادآوری کنند. همه جا و همیشه در رادیو و تلویزیون، نماز در اولویت گذاشته شود و شوق ایمان و عطش یاد خدا در دل ها پدید آید. در کلاس های دروس دینی مدارس و دانشگاه ها، درس نماز جایگاه خود را بازیابد، و سخنان سنجیده و افکار بلند در بازشناسی نماز فراهم و در معرض ذهن و دل دانشجویان و دانش آموزان گذاشته شود. فلسفه نماز و تحلیل رازها و رمزهای آن با زبان هنر، در معرض دید همگان قرار گیرد تا هر کس به قدر ظرفیت خود از آن متمتع گردد. کتابها و جزوه ها در سطوح مختلف و از دیدگاه های گوناگون به وسیله محققان و عالمان به سلک تحریر درآید و مایه کارهای هنری و ادبی گردد.

فصلی نیز باید برای آسان کردن انجام نماز گشوده شود:

در همه مراکز عمومی، مدارس، دانشگاه ها، کارخانه ها، سربازخانه ها، فرودگاه ها، ایستگاه های قطار، ادارات دولتی و امثال آن، جایگاه های مناسبی برای نماز پیش بینی شود. مساجد و

نمازخانه‌ها پاکیزه و مرتب و رغبت‌انگیز باشد. نماز در وقت فضیلت و به جماعت گزارده شود. در هر محیطی، برجستگان و بزرگان آن بر دیگران پیش‌قدم شوند و عملاً اعتنا به نماز را به دیگران بیاموزند؛ و خلاصه در همه‌جا حرکت به سمت نماز و شتافتن به نماز محسوس باشد. با این مقدمات، به خواست خداوند متعال و با توجهات و ادعیه زاکیه حضرت ولی‌الله‌الاعظم - روحی فدا - کشور و جامعه ما به هدف‌های والای نماز نزدیک می‌شود و از برکات آن بهره می‌گیرد.

در پایان لازم می‌دانم از فراهم آوردندگان این مجمع و همه کسانی که با وقوف بر اهمیت نماز، در راه اقامه آن تلاش می‌کنند، مخصوصاً از جناب حجت‌الاسلام آقای قرائتی که دلسوزانه و عاشقانه در این راه گام برمی‌دارند، صمیمانه تشکر کنم و قبول حضرت حق تعالی را برای این کوشش‌های مخلصانه، مسئلت نمایم.

والسلام علیکم ورحمةالله

سیدعلی خامنه‌ای

۱۳۷۰/۷/۱۶

دومین اجلاس سراسری نماز

مشهد مقدس، شهریورماه ۱۳۷۱

بسم الله الرحمن الرحيم

جناب حجت‌الاسلام آقای قرائتی - دامت افاضاته - بسیار از جناب‌عالی و همکارانتان متشکرم که همت کرده و دومین مجمع اقامه نماز را برای گسترش دادن فرهنگ نماز و استحکام بخشیدن پایه‌های آن در جامعه اسلامی ایران، فراهم آورده‌اید؛ و امیدوارم همگی مأجور و به هدف مقدس خود نائل گردید. امسال اگر این‌جانب باید پیامی به شما و آن مجمع محترم بدهم، این پیام آن است که همه، کوشش خود را برای تحقق توصیه‌های مندرج در پیام سال گذشته به اولین مجمع، به کار برید و از اینکه آنها فقط نقشی بر کاغذ و الفاظی برای شروع بحث بمانند، مانع شوید. بی‌شک ناگفته‌های باب نماز بسیار است و قاصری چون این‌جانب کوچک‌تر از آن است که به همه آن معارف دست یابد؛ چه رسد به اینکه آن را در پیامی یا پیام‌هایی بگنجاند و امید است به فضل الهی و دستگیری حضرت ولی عصر - ارواحنا فدا - راه درک و تفهیم آن به دیگران بر دل‌های نورانی و بامعرفت هموار گردد؛ لیکن یکی از آنچه شناخته و دانسته‌ایم، راه شناخت بیشتر را به‌رومی ما باز می‌کند و معرفت ما را روشن‌تر و بی‌شبهه‌تر می‌سازد.

گزارش‌ها، گویای آن است که از سال گذشته تاکنون قدم‌های عملی قابل تقدیری در این راه برداشته شده است؛ ولی این از آنچه حق عظیم نماز در ایران اسلامی می‌طلبد بسی کمتر است. ان‌شاءالله همکاری همه

دستگاه‌های اسلامی، اعم از آموزش و پرورش و دانشگاه‌ها و صداوسیما و سازمان تبلیغات اسلامی و مطبوعات و دیگر نهادها و سازمان‌های مؤثر بتوانند شما را در مقصود مقدستان یاری دهد. توفیق همگان را از خداوند خواستارم.

والسلام علیکم ورحمةالله

سیدعلی خامنه‌ای

۱۳۷۱/۶/۲۱

سومین اجلاس سراسری نماز

بابلسر، شهریورماه ۱۳۷۲

بسم الله الرحمن الرحيم

خدا را سپاس که تلاش مبارک شما دست‌اندرکاران ترویج فریضه نماز به سومین سالگرد رسید و کاری با چنین اهمیتی، به اهتمامی پیگیر و خستگی‌ناپذیر پیوست. راز موفقیت در دسترسی به هدف‌های بزرگ و والا، همین پیگیری و استمرار در طلب است. این درس بزرگ را نیز در یکی از آثار مناجاتی مولای پرهیزگاران می‌آموزیم که:

«وَهَبْ لِي الْجِدَّةَ فِي خَشْيَتِكَ وَالِدَوَامَ فِي الْاِتِّصَالِ بِخِدْمَتِكَ».

نماز در عرصه تکاپوی لایزال و ناگزیری که بشر بدان مأمور بلکه مطبوع گریده است، بزرگ‌ترین فریضه و مؤثرترین ابزار است. شاید برخی این خصوصیت را برای نماز فقط در میدان تکاپوی فردی به‌سوی کمال شناخته، و از نقش آن در صحنه جهاد جمعی و اجتماعی و در برابر معارضات پر قدرت دنیایی سخنی نشنیده باشند. از این رو باید دانست که پایمردی در همه‌گونه رویارویی، وابسته به آن است که دل‌ها و اراده‌ها از صفا و توکل و اعتماد به نفس و امید به فرجام، لبریز باشد، و نماز سرچشمه جوشانی است که این همه و بسی فیوضات دیگر را بر دل و جان نمازگزار سرازیر می‌کند و از او انسانی روشن‌ضمیر و ثابت‌قدم و بی‌دغدغه و امیدوار می‌سازد.

اینکه در قرآن و سخن والای پیامبر خاتم نماز، بازدارنده از فحشاء و منکر و معراج مؤمن و تقرب‌دهنده پرهیزگار و در یک سخن، بهترین نهاد دین معرفی شده و پیامبر مکرّم، آن را روشنی چشم خویش خوانده است، باید ما را در فهم عظمت نماز به تأمل و ژرف‌نگری بیشتر بکشانند.

البته این نکته نیز شایان ذکر است که نماز همین بر زبان راندن کلمات و گزاردن حرکاتی معین نیست. آن‌همه فیض و برکت، بر پدید آوردن امواج صوتی و اعمال بدنی بی‌آنکه روح ذکر و توجه در سراسر این کالبد دمیده باشد، مترتب نمی‌گردد؛ اگرچه حداقل تکلیف با آن ساقط می‌گردد. روح نماز، یاد خدا و خشوع

و حضور در برابر اوست و این کلمات و اعمالی که با تعلیم الهی بر مکلف، واجب گشته است، بهترین قالب برای آن روح و نزدیک‌ترین راه به آن سرمنزل مقصود است.

نماز بی‌ذکر و حضور، کالبدی بی‌روح است که اگرچه نام نماز بر آن، مجاز نیست، لیکن اثر و خاصیت نماز نیز از آن مترقب نیست. از این حقیقت، در آثار دینی با عنوان «قبولی نماز» سخن رفته است، و چنین آمده است که از یک نماز که تو می‌گزاری، تنها هرآنچه با حضور و توجه آورده شده، قبول است و بس.

اینک نماز، موهبتی بی‌بدیل و سرچشمه فیضی لایزال، در اختیار ماست که با آن، نخست از خویش و سپس از هرآن که بدو مهر می‌ورزیم، انسان صالح بسازیم. این دروازه‌ای است گشاده به عرصه‌ای پهناور و مصفا. دریغ است که آدمی عمری را در جوار بهشت مصفایی بگذراند و سری بدان نکشد و عزیزان خود را بدان سوق ندهد. وحی الهی به پیامبر عظیم‌الشان چنین فرمان داد:

«وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا» (طه، ۱۳۲).

امروز همه شما خود را طرف این خطاب بشمرید و نماز را، حقیقت مقدس و گوهر درخشان را، که عطیة الهی به امت محمد مصطفی است، قدر بشناسید.

در این وظیفه، هرکسی سهم ویژه‌ای دارد:

- ✚ پدران و مادران با گفتار و کردار خود، فرزندان را به نماز تشویق و راهنمایی کنند؛
- ✚ معلمان، شاگردان مدارس و دانشگاه‌ها را در سمت و سوی این حقیقت درخشان به حرکت وادار نمایند؛
- ✚ فضلا و علما و روحانیون محترم، امامت جماعت در مراکز آموزشی و اقامتگاه‌های دانشجویان، برای نسل نو را فرصتی مغتنم بشمرند؛
- ✚ نویسندگان کتاب‌های درسی، رازها و رمزها و درس‌های نماز را در کتاب‌های درسی بگنجانند؛
- ✚ وزارت ارشاد و سازمان تبلیغات و صداوسیما از هنر به‌ویژه هنر سینما برای نشان دادن گوهر نماز و چهره نمازگزار بهره بگیرند. هنرمندان عزیز با زبان شعر و قصه و نقاشی و جز اینها، و با آفرینش آثار هنری باکیفیت، بلکه برجسته، دست چیره هنر را به کاری چنین شایسته مشغول سازند؛
- ✚ در مدارس، معلمان و مدیران، و در همه مراکز، مسئولان، با حضور خود در صفوف نماز، نمازگزاران را تشویق کنند؛
- ✚ در گردهمایی‌های علمی و فرهنگی و آموزشی و تبلیغی، نماز را در وقت خود همچون الهام‌بخش صداقت و هدایت به‌جای آورند؛
- ✚ نویسندگان و گویندگان دینی درباره نماز و مفهوم و فلسفه و هدف و آثار و برکات و احکام آن بگویند و بنویسند؛
- ✚ مردم، مساجد را با حضور در نمازهای جماعت که بهترین شیوه نماز گزاردن است، رونق بخشند. در همه بناهای عمومی و جای‌هایی که همواره به طبع حال، مردمی در آن گرد می‌آیند، مانند

فرودگاه‌ها و ایستگاه‌های قطار و بندرها و عزیمتگاه‌های خودروهای همگانی و ادارات دولتی و بوستان‌های شهری و مانند اینها، نمازخانه‌ها یا مساجدی بنا کنند و افزون بر این، مردم، هر زمین پاکیزه و مناسبی را به هنگام درآمدن وقت نماز، مسجد به شمار آورند و در آن به نماز بایستند.

از این گونه کار برای هرکسی و قشری از مردم هست که هرکس باید کنکاش کند و سهم خود را از این فریضه همگانی را بیابد و بدان دست زند. در چنین وضعی است که جامعه اسلامی ما توانسته است نماز را اقامه کند و مصداق این آیه کریمه گردد که:

«الَّذِينَ إِن مَّكَّنَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ»
(حج، ۴۱). صدق الله العلی العظیم.

توفیق همهٔ آحاد مسلمان را در درست انجام دادن این وظیفه الهی مسئلت می‌کنم.

والسلام علیکم ورحمة الله

سیدعلی خامنه‌ای

۱۳۷۲/۶/۱۶

چهارمین اجلاس سراسری نماز

شیراز، شهریورماه ۱۳۷۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

با فرا رسیدن موسم گردهمایی‌های سالیانهٔ نماز، بار دیگر فضای فرهنگی کشور با نام و یاد همگانی این فریضهٔ عظمی، معطر و منور گردیده است. همان‌طور که مژدهٔ قیام نماز، پیامبر عظیم‌الشأن را - چنان که در حدیث آمده است - به وجد می‌آورد و به بلال، مژده‌رسان همیشگی نماز، می‌فرمود: «**ارحنا یا بلال**»؛ یعنی ای بلال؛ دلم را با اذان که مژدهٔ نماز است، راحت بخش! همان‌طور هم بزرگداشت نماز و گستردن و بلند کردن نام آن، دل بندگان خدا را وجد و نشاط می‌بخشد و ابرهای تیرهٔ ملال و اضطراب را از آفاق آن، پراکنده می‌سازد، و این برخاسته از ویژگی خود نماز است که مایهٔ آرامش دل‌ها و برطرف‌کنندهٔ نگرانی‌ها و دغدغه‌های روحی در نمازگزار است.

باری، اینک دو سه سالی است که به همت مردان صاحب‌همتی، ایران اسلامی به سوی حق‌گزاری نماز پیش می‌رود. اگرچه ایرانیان مؤمن، هرگز به نماز پشت نکرده و این نعمت بزرگ خدا را ناسپاسی ننموده‌اند، لیکن حق نماز نیز غالباً چنان که باید، گزارده نشده است و اکنون این امید کم‌کم در دل پدید می‌آید که در آینده‌ای نزدیک - به خواست خدا - نماز به‌درستی حق‌گزاری شود.

پدیده‌های زیبایی چون اقامه نمازهای جماعت در سطح شهرها، در میدان‌ها و بوستان‌ها و ورزشگاه‌ها، ساختن تالارهای بزرگ و مناسب نماز در برخی و ساختن یا آماده کردن نمازخانه در برخی دیگر از جاه‌ها، گرد آمدن بیش از پیش مردم و به‌ویژه جوانان در بسیاری از مساجد، برپا داشتن نماز جماعت در ظهر عاشورا در میان مراسم عزاداری، نوشتن کتاب‌های بسیار در باب نماز و جز اینها، همه و همه برانگیزاننده‌های آن امید بزرگ است. نشانه‌ها و شاخص‌هایی هست که هرگاه و هرجا دیده می‌شوند، می‌توان گفت: حق نماز، گزارده شده است.

نخست همگانی شدن نماز است. ناسپاسی بزرگی است که کسی در محیط اسلامی به‌سر برد و نماز را که برترین وظیفه هر مسلمان است، به‌جا نیاورد. چنین کسی نزد خدا و نزد بندگان خدا روسیاه و در حق خود، مقصر است؛ چراکه خویش را از برکات نماز محروم ساخته و درباره نماز کوتاهی کرده است. آنگاه که در جامعه اسلامی همگان، از پیر و جوان و نوجوان، و در هر موقعیت اجتماعی یا خانوادگی، و در همه شرایط زمانی و مکانی و جوی، و در آسایش و در رنج و شادی و غم، نماز را چون پایه دین و بخشی از زندگی یک مسلمان، به‌جای آورند و به هیچ بهانه، عمداً آن را ترک نکردند، مهم‌ترین نشانه حق‌گزاری نماز آشکار شده است.

نشانه دیگر، نیکو به‌جای آوردن نماز است؛ یعنی با توجه به معنی و مفهوم کلمات نماز و همراه با خشوع و حضور، و این روح نماز است که بدون آن، نماز کالبدی است بی‌جان، و اگرچه ساقط کننده اقل تکلیف، ولی نه برآورنده همه هدف‌ها و مقاصد تشریح. این یک، البته نیازمند آموزش و نیز تمرین است و اگر به کمک الهی، تأمین شود، عمق روحیه دینی و برکات فراوان ایمان و عمل را با خود تأمین خواهد کرد.

نشانه دیگر، آبادی مساجد و افزایش نمازهای جماعت است، و این به معنای بروز برکات نماز در سطح همکاری و همدلی اجتماعی است. بی‌شک این فریضه نیز با همه اتکال‌ش به عامل درونی، یعنی توجه و ذکر و حضور، همچون دیگر واجبات دینی، ناظر به همه عرصه زندگی انسان است و نه به بخشی از آن، یعنی زندگی فردی و شخصی هرکس و آنجا که پای فعالیت و نشاط دسته‌جمعی افراد جامعه به میان می‌آید، نماز همچون گرم‌ترین و پرشورترین عبادت دسته‌جمعی، نقش بزرگی را بر عهده می‌گیرد. مظهر این خصوصیت، همین نمازهای جماعت پنج‌گانه و نماز جمعه و نمازهای عید است.

نشانه دیگر، مطرح شدن نماز در عرصه مطالعات و تحقیقات علمی است. همان‌طور که بحث فقهی درباره نماز و مقدمات آن، طولانی‌ترین مباحث فقهی در حوزه‌های علمیه را تشکیل می‌دهد، بحث کلامی و عرفانی و اجتماعی نماز نیز باید سلسله مهمی از مباحث دینی مطرح در سطح جامعه را پدید آورد. آگاهان دینی و محققان و نویسندگان در این باره مقالات و تحقیقات و کتاب‌هایی فراهم کنند، و بحث نماز به‌طور مکرر در همه جایگاه‌های تبلیغ دین، با زبان‌ها و شیوه‌ها و از زاویه‌های گوناگون مطرح گردد. در کتاب‌های درسی دوره‌های مختلف، به تناسب فصل، فشرده یا گسترده ولی به‌هرحال، عمیق و متینی درباره نماز گنجانیده شود.

در صداوسیما، نماز همچون موضوعی که باید به همه آموخت، تلقی گردد و در برنامه‌ای جداگانه یا در دل برنامه‌های گوناگون، از آن سخن رود، و اعماق و رازها و درس‌های آن برای همه مردم بیان گردد. در سخنرانی‌های دینی در مساجد و غیره، بارها و بارها معارف نماز نیز همچون مسائل آن بازگو شود.

نشانه دیگر آن است که در همه جای‌ها و ساختمان‌های عمومی و دولتی، نمازخانه‌ای درخور دیده شود و نماز گزاردن در همه‌جا برای همه، کاری در دسترس به‌شمار آید.

نشانه دیگر آن است که بزرگان جامعه و کسانی که چشم‌ها به آنها دوخته شده و انگشت‌ها آنها را نشانه کرده است، در مراکز همگانی نماز دیده شوند و نمازخانه‌های مراکز عمومی، ویژه آدم‌های بیکار یا فرودست شمرده نشود. و نشانه‌های دیگری که با تدبیر می‌توان بدانها دست یافت.

هرگاه این نشانه‌ها، همه در جامعه‌ای پدید آید، به‌حق باید گفت که حق نماز در آن جامعه ادا شده است و هرچه این نشانه‌ها بیشتر باشد گرایش به حق‌گزاری نماز بیشتر است.

این‌جانب با دعا برای دست‌اندرکاران این حرکت الهی و به‌ویژه برای جناب حجت‌الاسلام آقای قرائتی که تلاش عظیمی را وقف این کار کرده‌اند، و تشکر از کسانی که به این دعوت حق پاسخ مثبت گفته‌اند و به‌ویژه از عزاداران عاشورای حسینی امسال که در روز عاشورا جلوه باشکوهی از نماز‌گزاری را نشان دادند، از خداوند متعال خواهانم که کشور ما و مردم ما را در این فریضه بزرگ نیز مانند بسی کارهای مهم دیگر، الگو و نمونه برتر سازد و ادعیه زاکیه حضرت بقیه‌الله الاعظم - ارواحنا فداه و عجل الله فرجه - را شامل حال ملت و کشور فرماید.

والسّلام علیکم ورحمةالله

سید علی خامنه‌ای

۱۳۷۳/۶/۱۰

پنجمین اجلاس سراسری نماز

تبریز، شهریورماه ۱۳۷۴

بسم الله الرحمن الرحيم

اکنون چند سالی است که چنین روزهایی در کشور ما، موسم نماز است؛ یعنی فضای سراسر کشور به عطر دل‌انگیز یاد و نام نماز، آغشته است و انسان‌هایی روشن‌بین و باایمان، با شور و نشاط همه‌جا از نماز می‌گویند و به نماز فرامی‌خوانند و برای اقامه نماز، مجاهدت می‌کنند. این تلاش مبارک، شایسته آن است که از سوی همه کسانی که به حیات طيبة اسلامی و زندگی در سایه حق و عدالت دل بسته‌اند، گرمی داشته

شود و به پیوسته ماندن آن، کمک شود. اقامه نماز در کشوری که پرچم اسلام را بر فراز سر خویش برافراشته و به حاکمیت اسلام مفتخر گردیده، یکی از واجب‌ترین فرایض است؛ زیرا همه هدف‌های یک جامعه نیک‌بخت از قبیل تأمین عدالت اجتماعی، دستیابی به رفاه عمومی و شکوفایی مادی، پرورش استعدادها و خلاقیت‌ها در آحاد مردم، برخورداری از دانش و بینش و تجربه، عزت و استقلال و اقتدار ملی، گسترش اخلاق انسانی و روابط سالم میان آحاد مردم و دیگر هدف‌های والا، در صورتی تأمین می‌شود که تربیت فردی و تهذیب اخلاقی در آحاد مردم به‌ویژه در کارگزاران امور کشور، تأمین شود و انسان‌هایی پاک و برخوردار از همت و توکل و اخلاص و صبر و سخت‌کوشی در آن جامعه باشند که به یاری این پشتوانه روحی، توانایی برداشتن بارهای سنگین را دارا باشند و در برابر موانع گوناگون و به‌ویژه امواج فساد و تباهی، یارای ایستادگی داشته باشند. هرچه شمار این‌گونه انسان‌ها در جامعه و کشوری بیشتر باشد، افق آینده آن جامعه و آن کشور، روشن‌تر و حرکت به‌سوی نیک‌بختی در آن جامعه و آن کشور ممکن‌تر و آسان‌تر خواهد بود.

اهمیت نماز و یکی از رازهای پافشاری بر آن در معارف اسلامی را از آنچه گفتیم، می‌توان دانست؛ زیرا نماز، برترین چیزی است که می‌تواند همه افراد جامعه مسلمان را، به تهذیب اخلاقی و تعالی روحی و معنوی برساند. سه خصوصیت عمده در نماز هست که نقش برتر آن را در تهذیب نفس و پرورش روانی انسان‌ها پدید می‌آورد:

نخست آنکه نماز، با شکلی که در اسلام برای آن معین گشته یعنی حرکات و اذکار مخصوص، به‌طور طبیعی، نمازگزار را به دوری از گناه و آلودگی فرامی‌خواند: «إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ» (عنکبوت، ۴۵).

این فراخوانی پیوسته، توانایی آن را دارد که هرکس را از منجلا ب‌ها رها سازد و عروج بخشد؛

دوم آنکه در او روح پرستش و خضوع در برابر حضرت باری تعالی را که محبوب حقیقی و فطری هر انسان است، زنده می‌کند و غبار فراموشی از این حقیقت درخشنده را که در ژرفای فطرت او نهاده شده است، می‌سزد؛

سوم آنکه به جان و دل نمازگزار، آن آرامش و اطمینانی را که شرط اصلی موفقیت در همه عرصه‌های زندگی است، هدیه می‌کند و تزلزل و اضطراب را که مانع بزرگی در راه اقدام مجدانه برای پرورش اخلاقی است، از او دور می‌سازد.

هریک از سه خصوصیتی که گفته شد درخور آن است که با تدبیر و ژرف‌نگری دیده و سنجیده شود و از این راه، بسیاری از معارف نماز آشکار خواهد شد. اکنون هنگامی که می‌بینیم نماز با این ویژگی‌ها و کارسازی استثنایی‌اش، گستردگی به‌اندازه گسترده همه جامعه اسلامی دارد، یعنی همه در هر حال و هر جا وظیفه دارند آن را به‌جای آورند و هیچ‌کس، هرگز از قلمرو این فریضه الهی بیرون نیست، درمی‌یابیم که اندازه تأثیر آن در تأمین شرط نیک‌بختی یک ملت و یک جامعه، چقدر زیاد است.

حقیقت آن است که هرگاه در میان مردمی نماز با همه شرایطش رواج داشته باشد، همین یک واجب الهی آنان را تدریجاً به همه نیک‌بختی می‌کشاند و خیمه دین را در زندگی آنان برپا می‌سازد.

ناگفته نگذاریم که این همه، درباره نمازی است که با روح آن یعنی توجه و حضور قلب به جای آورده می‌شود. چنین نمازی، نمازگزار را با همه آفرینش، هماهنگ و همسو می‌سازد و راه را برای تحقق سنت‌های الهی در طبیعت و تاریخ باز می‌کند؛ چراکه در بینش اسلامی همه آفرینش در حال تسبیح و عبودیت حضرت حق است:

«يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ...» (جمعه، ۱).

توصیه مؤکد این جانب به همه، به‌ویژه جوانان، آن است که خود را با نماز مأنوس و از آن بهره‌مند سازند؛ یعنی اینکه نماز را با توجه به معنی و با احساس حضور در محضر پروردگار متعال - جَلَّتْ عَظَمَتُهُ - به جای آورند و این کار را با تمرین بر خود هموار و آسان سازند تا بتوانند نوافل، مخصوصاً نافله نمازهای صبح و مغرب را نیز ادا کنند و اگر هنوز در میان کسان و نزدیکان و دوستان آنان، کسی هست که خود را از فیض نماز محروم کرده باشد، او را از این گناه بزرگ و خسارت عظیم بازدارند و این کار را با زبان خوش و رفتار حکیمانه انجام دهند. البته پدران و مادران نسبت به نماز فرزندان خود مخصوصاً نوجوانان، مسئولیت بیشتری دارند.

این جانب در پیام نماز سال‌های گذشته، توصیه‌هایی به دست‌اندرکاران و مسئولان دستگاه‌های گوناگون در باب نماز کرده‌ام؛ بجاست هیئتی از این مجمع نماز، درباره آنها به جست‌وجو و فحص پردازد و گزارشی از چگونگی و اندازه تحقق آن خواسته‌ها فراهم آورد. در پایان با دعا برای همه شما عزیزان دست‌اندرکار مسئله نماز، امیدوارم زحمات شما مقبول الهی و منظور نظر حضرت ولی‌الله‌الاعظم - ارواحنا فداه و سلام الله علیه - باشد.

والسلام علیکم ورحمة‌الله و برکاته

سید علی خامنه‌ای

۱۳۷۴/۶/۱۴

ششمین اجلاس سراسری نماز

زنجان، شهریورماه ۱۳۷۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خداوند متعال را سپاس می‌گویم که دل‌های نورانی و پاکیزه‌ای را به کار نماز و ترویج و برپاداری آن، برانگیخته و شوق مجاهدت و تلاش مخلصانه در این راه را به آنها بخشیده است. ثمره کوشش‌های هوشمندانه جمع شما در این چند سال، آن شده است که نماز که مظهر کامل پرستش و نیایش و رازگویی و نیازجویی و عشق و ایمان به محبوب فطری عالم وجود است، پرتوی درخشان‌تر و حضوری برجسته‌تر در ذهن و عمل جامعه اسلامی ما یافته است. اکنون بحمدالله در بسیاری از جاهایی که جماعت مردم در آن گرد می‌آیند و به‌ویژه مراکز گردآیی جوانان مانند مدارس و دانشگاه‌ها و سربازخانه‌ها و بوستان‌ها و نیز دانشگاه‌های دولتی و راه‌ها و غیره، نماز، حاضر و بارز و چشم و دل‌نواز است. نوشته‌ها و گفته‌های بسیار در رسانه‌ها و در کتاب‌ها و درس‌ها و برنامه‌های هنری و تبلیغی، به نماز می‌پردازد و ذهن‌ها و دل‌های کسان بی‌شماری را به این تکلیف شیرین و دل‌نشین، متمایل می‌سازد و به گزاردن آن وامی‌دارد.

شک نباید کرد که این، راهی است به‌سوی کامیابی و توفیق در همه مهمات شخصی و اجتماعی، راهی است به‌سوی سعادت و فلاح «قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ؛ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ» (مؤمنون، ۱-۲) چه افراد و جماعتی که با شناختن قدر و جایگاه ذکر و خشوع و انابه - که نماز مظهر کامل آن است - و همراه کردن کار و ابتکار دنیایی با آن، به قله‌های تعالی و کمال رسیدند، و چه بی‌خبران و کوتاه‌نظرانی که با غفلت از این راز بزرگ هستی، خود را از سعادت کامل محروم ساختند و چه در صورت تلاش و کار مادی و چه در صورت بی‌کاری و تنبلی، هر جا به‌گونه‌ای خود را در منجلاب‌های محرومیت و ناکامی غرقه ساختند.

انسان‌هایی که تلاش و مجاهدت در عرصه زندگی بشری را با یاد خدا و انس با او و عشق به او همراه می‌سازند، خوشبختی در معنای حقیقی آن را درمی‌یابند و آن را برای جسم و جان خود فراهم می‌کنند.

شما برادران و خواهرانی که به امر نماز همت گماشته‌اید از این دیدگاه، در تدارک بزرگ‌ترین خدمت به مردم و کشور خود هستید و بی‌گمان، ملت ما از معرفت به نماز و عمل به آن بهره‌های بزرگ در همه عرصه‌های زندگی خود خواهد برد.

مسئولان محترم اقامه نماز گزارش امیدبخشی از به‌کار بستن سفارش‌های قبلی درباره نماز داده‌اند. این جانب پس از سپاس از آنان و از همه بخش‌هایی که به آن سفارش‌ها جامه تحقق پوشانده‌اند، به همه دست‌اندرکاران این مهم و دیگر مدیران و مسئولان کشور توصیه می‌کنم که:

۱. برای تبیین ژرفای نماز و معرفی رازها و زیبایی‌های آن، دست به تلاش پیگیر و همه‌جانبه‌ای زده شود. در کتاب‌های معارف دانشگاه‌ها و کتب درسی دوره‌های پیش از دانشگاه و جزوه‌های کوچک و قابل فهم همه، سخنان نغز و پرمغز و مضمون‌های تازه فراوان در این باره وارد شود؛

۲. احکام فقهی نماز به‌صورت آسان و روان منتشر شود و جزوه‌ها و نوارهای صوتی و تصویری مناسب برای فرستادن به میان ملت‌های دیگر، آماده گردد؛

۳. اذان از حنجره اشخاص خوش صدا در همه جا پخش شود و هیچ شهر و محله‌ای محروم از آهنگ اذان نماند؛

۴. مساجد، به شکل شایسته غبارروبی شود و خدمت به مسجد، کاری مردمی و همگانی شمرده شود؛

۵. نماز صبح در مساجد اقامه شود؛

۶. نمازهای جمعه در هر شهر با شرکت فرزندان و اصحاب معرفت در ستادهای آن، پربارتر گردد؛

۷. مدیران دستگاه‌های اداری و دولتی، خود متصدی اقامه نماز در آن دستگاه‌ها شوند؛

۸. در سربازخانه‌ها، آموزش نماز و عمل به آن از آنچه هست، جدی‌تر گرفته شود؛

۹. در میان جاده‌های بیابانی، مسجد به قدر کافی ساخته شود و در شهرهای سر راه در همه ۲۴ ساعت، مسجد باز و آماده وجود داشته باشد؛

۱۰. در شهرها و شهرک‌هایی که تازه ساخته می‌شود، مسجد جامع، نخستین بنا و مرکز حقیقی شهر قرار گرفته و ساخته شود؛

۱۱. در همه اجتماعات با فرارسیدن وقت نماز، نمازبه‌پاداشته شود و اجتماعاتی که به خاطر انبوهی آن یا به هر جهت دیگر قادر به این کار نیستند برنامه زمان‌بندی آنها جوری تنظیم شود که با وقت نماز تصادف پیدا نکند؛

۱۲. و به‌طور خلاصه، وضع شهرها و روستاهای کشور را جوری کنید که هر کس که تازه وارد آن می‌شود، آن را محیط اهتمام به نماز و جایگاه اقامه آن بداند.

توفیقات همه شما را از خداوند خواستارم.

والسلام علیکم ورحمةالله وبرکاته

سید علی خامنه‌ای

۱۳۷۵/۶/۳۱

هفتمین اجلاس سراسری نماز

ارومیه، مهرماه ۱۳۷۶

بسم الله الرحمن الرحيم

در میان مجموعه وظایف خطیری که با استقرار حاکمیت الهی در نقطه‌ای از زمین، بردوش مؤمنان و بندگان زبده خداوند قرار می‌گیرد، قرآن، اقامه نماز را شأنی ویژه بخشیده و آن را در صدر فهرست، جای داده است:

«الَّذِينَ إِن مَّكَّنَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ...».

اگر برپا داشتن نماز در میان مردم، نقشی بنیانی نمی‌داشت و همچون پایه استواری برای پیشبرد هدف‌های بزرگ نظام اسلامی به‌شمار نمی‌آمد، چنین تأکید بلیغی بر اهمیت نماز نمی‌شد.

حقیقت آن است که نماز با نقش عظیم تربیتی، با تأثیر شگرف در ایجاد آرامش و سکینه قلبی مؤمنان، با دمیدن روح توکل و تقوا و اخلاص در نمازگزار، با ایجاد فضای تقدس و معنویت در پیرامون نمازگزار که موجب دوری او و دیگران از گناه است، و با درس‌های معرفتی گوناگون که در الفاظ و اذکار آن نهفته است، بسی بیش از صرفاً یک وظیفه شخصی، و درواقع دارای نقش کلیدی در اداره فرد و جامعه است.

تأکیدهای بلیغی که بر گزاردن این واجب شده؛ و حتی پدر و مادر موظف شده‌اند که فرزند خود را از دوران کودکی با آن مانوس سازند، در میان همه واجبات دینی، بی‌نظیر است، و این به‌خاطر نقش استثنایی نماز در تنظیم انگیزه‌های روانی فرد و تأمین فضای مساعد برای تحمل بارهای سنگین وظیفه، در جامعه است. با توجه به همه این جهات، به‌حق باید نماز را برترین اعمال دانست و صلاهی «حَيَّ عَلَى خَيْرِ الْعَمَلِ» را در بانگ نماز، سخنی حکمت‌آمیز به‌حساب آورد. نماز است که مایه‌های لازم ایثار و گذشت و توکل و تعبد را که پشتوانه حتمی واجبات پرخطر و دشوار همچون جهاد و نهی‌ازمنکر و زکات است، در روح آدمی پدید می‌آورد و او را شجاعانه بدان میدان‌ها گسیل می‌دارد. هنگامی که به‌خاطر هجوم دشمن، فریضه جهاد اهمیت می‌یابد، یا بر اثر دشواری زندگی قشرهایی از مردم، فریضه زکات و انفاق، همه را مخاطب می‌سازد، یا به‌اقتضای تلاش دشمن در عرصه فرهنگ و اخلاق، امر به‌معروف و نهی‌ازمنکر، واجب همگانی می‌شود، در همه این شرایط، نماز، نه‌فقط از شأن «خیرالعملی» فرو نمی‌افتد، بلکه به‌مثابه پشتوانه روحی و معنوی همه مجاهدت‌ها و ایثارها و خطرپذیری‌ها، بر اهمیت آن افزوده می‌شود.

امروزه با سیطره نظم ماشینی بر همه جامعه‌های بشری، انسان و انسانیت‌ها سخت در فشارند. آحاد بشر در چنین نظامی ناگزیرند آهنگ زندگی فردی و اجتماعی را، با نواخت سنگین و روح‌گداز ماشین، همسان و یک‌آهنگ کنند. رحم و مروت و گذشت و ایثار و بسی ارزش‌های اخلاقی دیگر، در این هم‌نواختی است که کم‌تأثیر و بی‌رنگ می‌شود؛ و خانواده و اخلاق همزیستی مهرآمیز خانوادگی، در چنین وضعی است که پایمال و منهدم می‌گردد. از ده‌ها سال پیش دلسوزان و تیزبینان، حتی در قلب محیط تمدن صنعتی و ماشینی، این خطر را احساس کرده و هشدار داده‌اند، و با تأسف، هنوز میلیون‌ها انسان - به‌ویژه جوانان که احساسات لطیف‌تر و روحیه آسیب‌پذیرتر دارند - در این بلای بزرگ همچنان بی‌دفاع و بی‌علاج‌اند.

نیاز به رابطه معنوی با خداوند رحیم و کریم، بدین‌جهت امروز برای مردم دنیا از همیشه حادتر و جدی‌تر است و نماز برترین و کارآمدترین وسیله برای تأمین این نیاز است. بشریت امروز به نماز خالص و کامل و پرشور اسلامی، از همیشه نیازمندتر است و شما مسئولان امر ترویج نماز، باید به کمک الهی بتوانید، نه‌فقط

نسل روبه‌رشد و بالنده جوان کشورمان، بلکه همه جان‌های نیازمند و کام‌های تشنه بشر متحیر در سراسر جهان راه اشباع کنید و از سرچشمه فیاض نماز بهره‌مند سازید.

این‌جانب ضمن تقدیر از زحمات شما عزیزان که سال‌به‌سال، گسترده‌تر و بارآورتر می‌شود، شما و دیگر مسئولان و همه ملت عزیز را به نکات زیر توصیه می‌کنم:

۱. آشنایان با معارف اسلامی، شأن نماز و روح و محتوا و گستره تأثیر آن را در جان فرد و مجتمع را با شیوه‌های رسا، تبیین کنند، و به‌ویژه هنرمندان برای این مقصود از ابزار کارآمد هنر بهره بگیرند؛

۲. پدر و مادرها، کودکان و نوجوانان را با صورت و معنای این فریضه آشنا سازند و اگر باید از دیگران کمک گرفت، کتاب‌های شیرین و آسان‌فهم را برای کودکان خود بخوانند؛

۳. معلمان مدارس در هنگام نماز، نوجوانان پسر و دختر را به حضور در نمازخانه‌های مدارس تشویق کنند و خود پیش از همه به نماز بشتابند؛

۴. مسئولان پرورشی مدارس، نماز را در رأس برنامه‌های پرورشی به‌شمار آورند؛

۵. مسئولان ورزش کشور، محیط ورزش را با یادآوری و اقامه نماز، روح بخشند و در تعیین وقت مسابقات ورزشی، ساعت نماز را فارغ و زمین و زمان را آماده برگزاری نماز کنند؛

۶. برنامه‌ریزان حرکت رسانه‌های سفری مانند قطار و هواپیما و غیر آن، حفظ وقت و امکان نماز مسافران را در برنامه‌ی‌ریزها در نظر بگیرند؛

۷. ائمه محترم جماعات، مساجد را از همیشه فعال‌تر کنند و آموزش ترجمه و مفهوم و روح نماز را به شکل نوین و جذاب، در برنامه‌های خود بگنجانند؛

۸. نویسندگان کتب معارف دبیرستان‌ها و دانشگاه‌ها، نماز را از موضوعات مورد بحث آن کتاب‌ها قرار دهند و در آن، بحث‌های عالمانه و عمیق را در این‌باره مطرح سازند؛

۹. جوانان عزیز، دقایق معدود نماز را فقط برای نماز بگذارند و در طول نماز، تا آنجا که می‌توانند با تمرکز و حضور قلب، مایه زندگی‌بخش ذکر و تضرع را برای جان و دل نیازمند خویش تأمین کنند؛

۱۰. همگان، نماز را که داروی شفابخش روح و مایه صفا و آرامش و نورانیت است، بر همه کارهای دیگر مقدم دارند و در هیچ شرایطی خود را از آن محروم نسازند و هرگز به بهانه مشغله و گرفتاری، این حضور رهایی‌بخش در محضر آفریدگار رحیم و کریم و عزیز را از دست ندهند.

خداوند فیض نماز را بیش‌ازپیش بر این ملت مؤمن و نمازگزار، ارزانی فرماید.

والسلام علیکم ورحمة الله

سیدعلی خامنه‌ای

۱۳۷۶/۷/۷

هشتمین اجلاس سراسری نماز

تهران، شهریورماه ۱۳۷۷

بسم الله الرحمن الرحيم

نظام اسلامی که برترین هدفش، پرورش انسان‌های والا و بافضیلت است، سازندگی فرد و جامعه را از هر دو سو، یعنی هم از جسم و هم از جان، هم در عرصه مادی و هم در ساحت معنوی به پیش می‌برد، و هر دو بال پرواز و تعالی آدمی را می‌گشاید و می‌آراید. عبادات و در رأس آنان نماز، بدین جهت است که چنین اهمیتی می‌یابد و نماز ستون دین نامیده می‌شود. نماز آنگاه که با توجه و حضور همراه است، نه تنها دل و جان نمازگزار، که فضای پیرامون او را نیز لطیف و نورانی و معطر می‌سازد و به خانه و خانواده و محیط کار و محفل دوستان و مجامع شهروندان و همه فضاهاى زندگی پرتوافشانی می‌کند.

هرچه نمازگزاران بیشتر متوجه و خاشع و ذاکر شوند، ظلمات خودخواهی‌ها و خودکامگی‌ها و بددلی‌ها و آزمندی‌ها و تجاوزگری‌ها و حسادت‌ها و بدخواهی‌ها کمتر می‌شود و نور رستگاری بر پیشانی زندگی، بیشتر می‌درخشد. ریشه همه تلخ‌کامی‌های بشر در غفلت از خدا و محدود شدن به منافع شخصی است. نماز، آدمی را از این حصارهای ظلمانی می‌رهاند و شهوت و غضب او را به سوی حقیقت متعالی و خیر همگانی هدایت می‌کند. نماز خاشعانه و سرشار از حال و حضور، بهشتی واقعی، نخست در دل و جان نمازگزار و به تدریج در محیط زندگی می‌آفریند، و صلاح و فلاح را به انسان هدیه می‌کند. از این رو، در همه ادیان الهی، نماز گزاردن، اصلی‌ترین ادب دین‌داری و آشکارترین و عمومی‌ترین نشانه ایمان است. کامل‌ترین و زیباترین نمازهاست. یکی از برکات انقلاب اسلامی در سال‌های اخیر آن است که دل‌های پرشور و شوقی را به اهمیت و والایی فریضه نماز توجه داده و ترویج روزافزون این پایه اساسی دین را، مرکز همت و تلاش آن ساخته است. اکنون در سال، هزاران تلاش‌گران‌بها، با اهتمام و کوشش صادقانه آنان، صرف آن می‌شود که راه روشن نماز به‌روى همگان گشوده شود و نمازگزاران بیشتری توفیق نماز باتوجه و تذکر بیابند. انواع فعالیت‌های فرهنگی و هنری و تحقیقی و اجرایی در فهرست طولانی این تلاش‌ها قرار دارند. این‌جانب وظیفه خود می‌دانم که از این تلاشگران مؤمن که مشتمل بر مسئولان عالی‌رتبه دولتی، و علمای معزز دینی، و برجستگان فرهنگی و علمی و هنری، و جوانان پرشور و زنان و مردان مؤمن از بخش‌های گوناگون اجتماع است، صمیمانه سپاسگزاری کنم و به‌طور ویژه از روحانی آگاه و دلسوز جناب حجت‌الاسلام قرائتی که نیروی عظیمی را در این راه بسیج کرده‌اند، تشکر نمایم.

اکنون لازم می‌دانم تذکراتی را به شما و همه مردم عزیزمان عرض کنم:

۱. همه آحاد نمازگزار باید سعی کنند که نماز را با توجه به معانی کلمات بخوانند؛ یعنی در نماز با خدای عزیز و رحیم سخن بگویند. این است آن سرچشمه فیضی که جان نمازگزار را سیراب می‌کند. البته این حقیقت نباید دستاویزی برای نفس بهانه‌گیر باشد که اگر توفیق چنین توجه و حضوری نیافت، نماز را ترک کند. نماز در هر صورت، واجب و فریضه است و تارک نماز بزرگ‌ترین فرصت ارتباط با خداوند سبحان را از دست می‌دهد؛

۲. لازم است دست‌اندرکاران، اوراقی شامل ترجمه نماز در همه سطوح، فراهم و میلیون‌ها نسخه از آن را در همه جا منتشر کنند. به هر کسی باید این امکان را بدهید که معانی کلمات نماز را بفهمد؛

۳. فصل تازه‌ای از اقامه نماز - که بحمدالله در سطح شهرهای دیگر کشور تا حدود گسترده‌ای صورت گرفته - باید در سطح روستاهای کشور آغاز شود. ترویج صورت و معنای نماز در روستاها را با برنامه‌ریزی وسیع، آغاز کنید؛

۴. چه نیکوست که از همه شهرهایی که در آن حوزه علمیه و طلاب علوم دینی حضور دارند، در همه شب‌های جمعه گروه‌هایی به روستاها اعزام شوند. شعار اول این پیام‌رسانان دین و معنویت، باید اقامه نماز باشد؛

۵. علمای دینی و فضایی که در بخش‌های گوناگون دولتی به خدماتی اشتغال دارند، شایسته است که به عمران معنوی مساجدی که در آنها نماز جماعت اقامه نمی‌شود، بپردازند، امامت در مسجد را نیز وظیفه‌ای بزرگ بشمرند؛

۶. مأموران بخش‌های گوناگون دولتی، توصیه‌ها و دستورهای وزرای محترم درباره نماز را به‌طور جدی دنبال کنند. همه سطوح و بخش‌ها در این تلاش مقدس سهیم شوند و سهمی از اجر آن را نصیب خود کنند؛

۷. نماز در اغلب موارد در قرآن کریم همراه و هم‌شان زکات آمده است. فریضه عظیم زکات نیز همانند نماز به مجاهدتی خستگی‌ناپذیر و تلاشگرانی صادق و دلسوز نیازمند است. انتظار و امید آن است که شما عزیزان در این میدان جدید نیز گام نهید، و همه کسانی که می‌توانند در ترویج و تبیین و تحقق مسئله مهم زکات، خدمتی ارائه کنند، بی‌درنگ دامن همت به کمر زنند و از خود صدقه جاریه‌ای بر جای نهند.

از خداوند شکور و رحیم مسئلت می‌کنم که خدمات شما را به‌نحو شایسته قبول فرماید و دعای حضرت ولی‌الله‌الاعظم - ارواحنا فداه - را شامل حال شما نماید.

والسلام علیکم ورحمة‌الله

سیدعلی خامنه‌ای

نهمین اجلاس سراسری نماز

تهران، شهریورماه ۱۳۷۸

بسم الله الرحمن الرحيم

اگرچه درباره نماز سخنان گزیده و پرمغز از ائمه معصومین : و نیز از متفکران و صاحب‌نظران دینی، دل‌های هدایت‌پژوه را روشن ساخته، و به حقیقت و حکمت این فریضه بزرگ الهی آشنا کرده است، با این‌همه، باید گفت جایگاه بلندپایه نماز هنوز برای بسیاری از مردم حتی آنان که نماز را فریضه می‌دانند و به‌جای می‌آورند به‌درستی شناخته نیست. بی‌شک آگاهان جوامع اسلامی در این باب وظیفه‌ای سنگین بر عهده دارند و جای آن است که همه روش‌های تبیین و روشن‌گری برای ادای حق معرفت نماز به‌کار گرفته شود.

باید گفت که نماز معبر اصلی برای سلوک انسان در راهی است که ادیان الهی در برابر آدمی نهاده‌اند تا بتواند از آن به هدف و غایت اصلی حیات یعنی رستگاری و خوشبختی دنیا و آخرت دست یابد. نماز اولین قدم سلوک الی‌الله است؛ ولی ظرفیت این عامل الهی به‌اندازه‌ای است که در اوج کمال بشری نیز می‌تواند بال پرواز انسان عرشی شود، تا آنجا که برترین انسان تاریخ، یعنی پیامبر گرامی اسلام می‌فرماید: «نماز نور چشم من است» و در هنگام فرا رسیدن وقت نماز، از مؤذن خود می‌خواهد که با سردادن بانگ اذان، جان او را کامیاب و سرشار از راحت و امنیت سازد. شاید بتوان گفت که هیچ عامل عبادی دیگری این‌گونه در همه مراحل تکامل معنوی انسان برای او کارگشا و نیروبخش و پیش‌برنده نیست. نماز از آنجاکه اولاً سلامت و تعالی اخلاقی و معنوی به افراد جامعه می‌بخشد و ثانیاً از آن‌رو که با شکل و محتوای ویژه خود نمازگزار را به انضباط می‌کشانند و از بیهودگی و ولنگاری نجات می‌دهد، به‌حق باید یکی از عوامل مهم انضباط و انتظام اجتماعی شناخته شود. اگر نماز با حضور و از سر شوق و در هنگام فضیلت در میان مردمی رواج پیدا کند، اینها دستاوردهای قطعی آن مردم خواهد بود. بدیهی است که نماز از سر کسالت و بی‌حضور و یا خودنمایانه هیچ‌یک از این فواید را نخواهد داشت. اکنون که بحمدالله به همت شما کمر بستگان امر نماز حرکت تازه‌ای در جهت کشانده شدن دل‌ها به نماز به راه افتاده است، لازم است که از ظرفیت عظیم این عطیه الهی بیشترین بهره برده شود. جوانان با مضامین و معارف گنجانیده از نماز به‌درستی آشنا شوند. جا و فضا برای نماز گزاردن در همه مکان‌هایی که مردمی در آن گرد می‌آیند، به شکل شایسته و جذاب آماده گردد؛ هر برنامه مزاحم با نماز در اول وقت از سوی دستگاه‌های مؤثر مانند مراکز رسانه و فرهنگی و مراکز جابه‌جایی مسافران و مراکز کسب و کار برطرف گردد. آهنگ اذان و لزوماً با صدای خوش در همه اوقات نماز در همه‌جای کشور به گوش رسد. ائمه جماعت و کسانی که در عمل، خود مقتدای دیگران‌اند، در تحصیل شرایط نماز مقبول، مجاهدت بلیغ کنند و مانند اصحاب معروف ائمه : در کیفیت و کمیت نمازهای فریضه و نافله سرمشق دیگران باشند؛ و خلاصه نماز را که ده‌ها سال پیش از انقلاب در کشور ما مورد بی‌مهری و تهاجم

تبلیغات گوناگون قرار گرفته بود در کیفیتی شایسته همگانی کنند. فضل و توفیق و هدایت الهی و دعای حضرت ولی‌الله‌الاعظم - ارواحنا فداه - را برای شما و همه نمازگزاران مسئلت می‌کنم.

والسلام علیکم ورحمة‌الله

سیدعلی خامنه‌ای

۱۳۷۸/۶/۱۸

دهمین اجلاس سراسری نماز

همدان، شهریورماه ۱۳۷۹

بسم الله الرحمن الرحيم

در میان خصلت‌های نکوهیده که سلامت جان و راحت زندگی را با خطر و مانع مواجه می‌سازند، تکبر از پرآفت‌ترین آنهاست. خودبرتربینی و سرکشی برخاسته از آن، چه بسیار حقیقت‌ها را ناشناخته، و چه راه‌های فضیلت را ناپیموده می‌گذارد، و چه کینه‌ها و خصومت‌های نابحق و چه زشتی‌ها و ناهنجاری‌ها که پدید می‌آورد. آری تکبر، حجاب حقیقت و خار راه فضیلت، و دشمن صفا و صداقت، و انگیزه دشمنی و شرارت است. آحاد جامعه‌های بشری از آغاز عمر خود تاکنون، ضایعات بی‌شماری را از کبر و خودپسندی اقوام و افراد، و سرکشی‌ها و تعصبات ناشی از آن، تحمل کرده‌اند و می‌کنند.

عبادات اسلامی و بیش از همه نماز، برای زدودن این آفت از جان آدمیان، از جمله درمان‌های مؤثر و کارآمد می‌باشند. نماز، آنگاه که با حال و حضور و آداب، گزارده شود روح آدمی را به نیازمندی ذاتی وی آشنا می‌سازد، و ریشه کبر و تفاخر و جبروت موهوم را در درون او می‌سوزاند. خشوع در برابر پروردگار، نور بصیرت را بر دل او می‌تاباند و سایه وهم‌آلود خودبزرگ‌بینی را از آن می‌زداید.

«فرض الله الايمان تطهيراً من الشرك و الصلاة تنزيهاً عن الكبر...».

چه نیکوست به سخن پیشوای پرهیزگاران و امیر مؤمنان 7 گوش فرادهیم و ستایش نماز را در سالی که مزین به نام والای اوست، از بیان ستوده او بشنویم. در نهج البلاغه چنین آمده است: «وَعَنْ ذَلِكَ مَا حَرَسَ اللهُ عِبَادَهُ الْمُؤْمِنِينَ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَمُجَاهِدَةِ الصِّيَامِ فِي الْأَيَّامِ الْمَفْرُوضَاتِ، تَسْكِيناً لِأَطْرَافِهِمْ وَتَخْشِيعاً لِأَبْصَارِهِمْ وَتَذَلِيلاً لِنَفْسِهِمْ وَآذْهَاباً لِلْخِيَلَاءِ عَنْهُمْ...»؛ یعنی: خداوند بندگان مؤمن را با نمازها و زکات‌ها و روزه‌های دشوار از کبر و خودبینی محافظت و حراست می‌کند، به پیکر آنان آرامش می‌بخشد، به دیدگان آنان فروتنی می‌دهد، نفس آنان را رام می‌سازد، دل‌های آنان را افتادگی می‌آموزد، و خودپسندی را از آنان دور می‌کند.

در کشور اسلامی ما همهٔ آحاد مردم به‌ویژه بلندپایگان علمی و اجتماعی و مالی، به این خصوصیات نیازمندند. بلای طغیان، و تجاوز، و زورگویی، و زیاده‌طلبی، و تحقیر دیگران، و نادیده گرفتن حق صاحبان حق، امروزه بزرگ‌ترین آفت جوامع بشری و جامعهٔ جهانی است و علاج این‌همه، در این بیان والای علوی علیه‌السلام است.

توجه به این واقعیت‌ها، نقش برجستهٔ نماز و نیایش را در چشم اهل بصیرت و انصاف آشکار می‌سازد و اهتمام به ترویج و تعریف این فریضهٔ پرراز و رمز را، بر دوش آگاهان جامعه می‌نهد.

این‌جانب ضمن سپاسگزاری از شما که به کار نماز و معرفی و اقامهٔ آن پرداخته‌اید، بار دیگر بر توصیه‌هایی که در پیام‌های گذشته کرده‌ام تأکید می‌ورزم؛ نسل جوان و نیک نهاد کشور را به قدردانی از فرصت نماز که فرصت شکفتگی معنوی و پالایش روحی است فرامی‌خوانم؛ به مسئولان فرهنگی و رسانه‌ای و به همهٔ مبلغان دینی اهمیت ترویج این فریضه و نقش بی‌همتای آن در پرورش فضیلت‌ها و زدودن فسادها را یادآور می‌شوم، و از همهٔ خدمتگزاران این راه، و دلسوزان امر نماز که با قلم و بیان و مال و آبرو و حضور خود، به اقامهٔ نماز کمک می‌کنند صمیمانه تشکر می‌کنم. امید است همگی مشمول رحمت الهی و دعای حضرت بقیهٔ الله - ارواحنا فداه - باشید.

والسلام علیکم و رحمة‌الله

سید علی خامنه‌ای

۱۳۷۹/۶/۱۹

یازدهمین اجلاس سراسری نماز

اصفهان، شهریورماه ۱۳۸۰

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

انسان که ازسویی گاه مظهر برترین و زیباترین حقایق هستی است، ازسویی دیگر، گاه محل بروز زشتی‌ها و پستی‌های بی‌همانند نیز می‌گردد. اگر در جایی و زمانی او را مظهر آگاهی و محبت و فداکاری یا خردمندی و آفرینندگی و پیشرفت در عرصه‌های تعالی، یا آیت شوق و شور و امید می‌بینیم، در جایی و زمانی دیگر او را دچار غفلت و کینه و خودخواهی، یا جهل و عادت و رکود، یا سستی و نومیدی و بدبینی مشاهده می‌کنیم.

این عنصر بالاستعداد، می‌تواند برترین موجود گیتی تا پست‌ترین پدیدهٔ هستی گردد. او مجهز به همهٔ ابزارها و زمینه‌های تعالی و تکامل معنوی و مادی، آفریده شده است. سرشت او نیک، و راه نیکی به‌روی او باز است.

خرد و قدرت بر تصمیم‌گیری و انتخاب، دو بال توانای اویند و رسولان الهی راهنمایان و امیددهندگان و کمک‌کنندگان به او.

اما او باین حال می‌تواند تسلیم ضعف‌ها و هوس‌ها و خودخواهی‌ها یا جهل‌ها و غفلت‌ها و عادت‌های خود شود و خود را از همه آن بشارت‌ها و امیدها و معراج‌ها محروم سازد. این همان است که آن را باید «فسادپذیری انسان» نامید و همان است که در عمر دراز بشریت و نیز در عمر هریک از آحاد بشر، بزرگ‌ترین مصیبت او و خطرناک‌ترین تهدید به‌شمار رفته است و می‌رود. برای پیشگیری و نیز درمان این آفت بزرگ، دین خدا «ذکر» را به انسان آموخته است.

ذکر یعنی حقیقت را به یاد آوردن، خود را در برابر خدا یافتن، به او گوش سپردن و به او دل دادن؛ یعنی از دل مشغولی‌هایی که آدمی را اسیر و سوسه هوس‌ها می‌کند، یا میل به برتری‌جویی و کین‌ورزی و آزمندی او را ارضا می‌سازد، خود را رها ساختن؛ یعنی او را از جهنمی که برای خود فراهم کرده است، به بهشت صفا و انس و بهجت و امن بردن؛ و نماز با ترکیب هماهنگ دل و زبان و حرکت، ناب‌ترین و کامل‌ترین نمونه و وسیله ذکر است. انسان در زندگی شخصی‌اش، گاه بر اثر محنت‌ها و شدت‌ها و مصیبت‌ها، و در زندگی جمعی‌اش، گاه با حوادث تحول‌آفرین مانند حرکت عمومی به‌سوی جهاد یا انفاق یا کمک به نیازمندان، به عامل ذکر نزدیک می‌شود، و گاه با سرگرمی‌های هوس‌آلود و غرق شدن در سرخوشی و اشرافی‌گری و عیش‌بارگی، از آن دور می‌افتد. عنصری که می‌تواند در همه این احوال او را به بهشت «ذکر» نزدیک یا نزدیک‌تر کند، نماز است.

نماز در حالات آمادگی روحی، به آدمی عروج و حال و حضور بیشتر می‌بخشد و در حالات غفلت و ناآمادگی، در گوش او زنگ آماده‌باش می‌نوازد و او را به آن وادی نورانی نزدیک می‌سازد. لذا نماز در هیچ حالی نباید ترک شود. در عین شدت و محنت، در بحبوحه میدان جهاد، در هنگام فراغ و آسایش، و حتی در میان محیط لجن‌آلودی که انسان با هوس‌ها و کینه‌ها و شهوت‌ها و خودخواهی‌ها، پیرامون خود پدید آورده است. نماز یک شربت مقوی و شفابخش است. باید آن را با دل و جان خود نوشید و از هر نقطه که در آن واقع شده‌ایم، یک گام یا یک میدان به بهشت رضوان نزدیک شد. از این‌روست که نه «حیّ علی الجهاد» و نه «حیّ علی الصّوم» و نه «حیّ علی الانفاق»، نگفته‌اند؛ ولی در هر روز بارها سروده‌اند: «حیّ علی الصلوة».

در دوران انقلاب و جنگ تحمیلی، نماز، ما را در حرکت‌مان مصمم‌تر و نیرومندتر می‌کرد، و امروز که خطر غفلت و عیش‌بارگی و آرزوهای حقیر و تنگ‌نظرانه و عادت‌ها و روزمرگی‌ها ما را تهدید می‌کند، نماز به ما مصونیت می‌بخشد و بن‌بست‌های پنداری را می‌شکند و راه ما را روشن و افق را درخشان می‌سازد. این تنها برگی از کتاب مناقب نماز است، و همین برای به‌راه انداختن حرکتی جدی‌تر از گذشته، می‌تواند انگیزه‌ای ژرف و کارآمد پدید آورد.

همه باید در این حرکت بزرگ که شایسته است جهاد نامیده شود، خود را ملتزم و متعهد بدانند. علمای دین، روشنفکران، هنرمندان، جوانان، پدران و مادران و همسران، دارندگان منبرها و رسانه‌ها، نویسندگان، و بیش از همه، مسئولان بخش‌های حکومتی مانند وزارت‌های آموزش و پرورش، علوم و فناوری، ارشاد،

صداوسیما، سازمان‌های تبلیغاتی، مراکز تولید سینمایی، پژوهشگاه‌ها، مدیرانی که نیروی انسانی کلانی در قبضهٔ امرونی آنها دارند، مانند نیروهای مسلح، وزارتخانه‌ها، کارگاه‌ها، دانشگاه‌ها و مدارس، وسایل حمل و نقل و غیره و غیره، اینان هر یک به گونه‌ای می‌توانند و می‌باید در این حرکت همگانی سهیم گردند و نقش ویژهٔ خود را بگذارند.

این کار با سهل‌انگاری و کم‌همتی به سرانجام خود نمی‌رسد. از برترین شیوه‌ها و فنی‌ترین و هنری‌ترین ابزارها باید بهره گرفته شود. نمایش نماز جماعت مهجوری، با جمع معدودی، آن‌هم از فرسودگان بی‌نشاط، ترویج نماز جماعت نیست. همچنان‌که پخش صدای اذان از رسانه‌های صوت و تصویر، کافی نیست. جوان‌های ما هزاران صف جماعت پرشور و حال در سراسر کشور تشکیل می‌دهند؛ مردم زیادی از آنان که فیلم‌های سینمایی در گزارش واقعیت‌های زندگی آنان ساخته می‌شود، اهل نماز و نیاز و تهجدند؛ حنجره‌های بسیاری از روی ایمان و تعبد در هنگام اذان، صدا به این سرود معنوی بلند می‌کنند؛ گروه‌های انبوهی در هنگام نماز از کار روزانه دست کشیده، به مسجد رو می‌آورند؛ اینها می‌تواند در ساخت‌های هنری، چهرهٔ زیبا و ترغیب‌کنندهٔ این فریضهٔ نجات‌بخش را به همه نشان دهد.

در دانشگاه‌ها و دیگر مراکز انسانی انبوه، مسجد می‌تواند جایگاه امن و صفا باشد، و امام جماعت، غم‌گساری و راهنمایی و همدلی را در کنار اقامهٔ نماز، در آن مهبط رحمت و هدایت الهی به نمازگزاران هدیه کند. مجامع دانشجویی و دانش‌آموزی در آن صورت، جذاب‌ترین مرکز تجمع خود را مسجد دانشگاه و مدرسه خواهند یافت، و پایگاه تقوا، پایگاه فعالیت جوانان خواهد شد. به مدیران آموزش و پرورش، و علوم یادآوری می‌کنم که سهم مسجدسازی و مسجدپردازی باید در اعتبارات فعالیت‌های فوق برنامه، در ردیف اول و بیش از سهم دیگر بخش‌های این سرفصل باشد.

هجرت هفتگی روحانیون مستقر در مراکز نظامی و غیره، به روستاهای همسایهٔ این مراکز از توصیه‌های پیشین من است که بر آن تأکید می‌ورزم. همچنین فراهم ساختن فضای مادی و معنوی برای اقامهٔ نماز در بوستان‌ها و گردشگاه‌ها و نمایشگاه‌ها و امثال آن.

امامان محترم جماعت، اگر خود بر اثر کهنوت و غیره نمی‌توانند وظیفهٔ رابطه و انس و راهنمایی را برای نمازگزاران، به‌ویژه جوانان فراهم کنند، در کنار خود فضایی جوان و پرنشاط را به‌کار گیرند و آنان را در کار با خود شریک سازند. نمازهای جمعه باید پایگاه جذب و نصیحت و تعلیم باشد. امامان محترم جمعه با کمک برگزارکنندگان مراسم نماز، همهٔ سعی خود را در این جهت مبذول دارند.

خدا را سپاس که محیط عمومی کشور، محیط ذکر و نماز و معنویت است، و خدا را سپاس که خیل عظیمی از مردم ما به‌ویژه جوانان، با نماز و نیاز، پیوندی روحی و عاطفی و عقلانی دارند؛ لیکن این‌همه باید گام‌های نهایی شمرده نشود و بیش از گذشته تلاش عالمانه و مدبرانه و نازک‌اندیشانه در این رویکرد به‌کار رود.

لازم می‌دانم از همهٔ کسانی که این راه را دلسوزانه گشوده و پیموده و برای آیندهٔ آن برنامه‌ریزی کرده‌اند، صمیمانه سپاسگزاری کنم؛ به‌ویژه از روحانی پرهیزگار و پارسا و پرانگیزه جناب حجت‌الاسلام قرائتی که حقاً

در این کار بر گردن همه ما حقی بزرگ دارند. رحمت خدا و توجه حضرت بقیةالله - ارواحنا فداه - را برای ایشان و همگان مسئلت می‌کنم.

والسلام علیکم ورحمة الله

سیدعلی خامنه‌ای

۱۳۸۰/۶/۱۵

دوازدهمین اجلاس سراسری نماز

کرمان، شهریورماه ۱۳۸۱

بسم الله الرحمن الرحيم

این گردهمایی را که همه‌ساله با حضور بلندپایگان علمی و سیاسی کشور تشکیل می‌گردد، باید یکی از مهم‌ترین گردهمایی‌ها شمرد؛ زیرا موضوع آن نماز است که برترین فریضه دینی است و مخاطب آن همه آحاد ملت‌اند، و از این رو لازم است که دست‌اندرکاران اجرایی ذی‌ربط نکاتی را که در آغاز این گردهمایی خطاب به آنان تذکر داده می‌شود صرفاً یک توصیه تشریفاتی نینگارند. در پیام سال گذشته این جانب به حاضران این گردهمایی و دیگران چنین آمده است:

«انسان که ازسویی گاه مظهر برترین و زیباترین حقایق هستی است، ازسویی دیگر، گاه محل بروز زشتی‌ها و پستی‌های بی‌همانند نیز می‌گردد. اگر در جایی و زمانی او را مظهر آگاهی و محبت و فداکاری یا خردمندی و آفرینندگی و پیشرفت در عرصه‌های تعالی، یا آیت شوق و شور و امید می‌بینیم، در جایی و زمانی دیگر او را دچار غفلت و کینه و خودخواهی، یا جهل و عادت و رکود، یا سستی و نومیدی و بدبینی مشاهده می‌کنیم.

این عنصر بالاستعداد، می‌تواند برترین موجود گیتی تا پست‌ترین پدیده هستی گردد. او مجهز به همه ابزارها و زمینه‌های تعالی و تکامل معنوی و مادی، آفریده شده است. سرشت او نیک، و راه نیکی به‌روی او باز است. خرد و قدرت بر تصمیم‌گیری و انتخاب، دو بال توانای اویند و رسولان الهی راهنمایان و امیددهندگان و کمک‌کنندگان به او.

اما او باین حال می‌تواند تسلیم ضعف‌ها و هوس‌ها و خودخواهی‌ها یا جهل‌ها و غفلت‌ها و عادت‌های خود شود و خود را از همه آن بشارت‌ها و امیدها و معراج‌ها محروم سازد. این همان است که آن را باید «فسادپذیری انسان» نامید و همان است که در عمر دراز بشریت و نیز در عمر هریک از آحاد بشر، بزرگ‌ترین مصیبت او و خطرناک‌ترین تهدید به‌شمار رفته است و می‌رود. برای پیشگیری و نیز درمان این آفت بزرگ، دین خدا «ذکر» را به انسان آموخته است.

ذکر یعنی حقیقت را به یاد آوردن، خود را در برابر خدا یافتن، به او گوش سپردن و به او دل دادن؛ یعنی از دل مشغولی‌هایی که آدمی را اسیر و سوسه هوس‌ها می‌کند، یا میل به برتری‌جویی و کین‌ورزی و آزمندی او را ارضا می‌سازد، خود را رها ساختن؛ یعنی او را از جهنمی که برای خود فراهم کرده است، به بهشت صفا و انس و بهجت و امن بردن؛ و نماز با ترکیب هماهنگ دل و زبان و حرکت، ناب‌ترین و کامل‌ترین نمونه و وسیله ذکر است.

انسان در زندگی شخصی‌اش، گاه بر اثر محنت‌ها و شدت‌ها و مصیبت‌ها، و در زندگی جمعی‌اش، گاه با حوادث تحول‌آفرین مانند حرکت عمومی به‌سوی جهاد یا انفاق یا کمک به نیازمندان، به عامل ذکر نزدیک می‌شود، و گاه با سرگرمی‌های هوس‌آلود و غرق شدن در سرخوشی و اشرافی‌گری و عیش‌بارگی، از آن دور می‌افتد. عنصری که می‌تواند در همه این احوال او را به بهشت «ذکر» نزدیک یا نزدیک‌تر کند، نماز است.

نماز در حالات آمادگی روحی، به آدمی عروج و حال و حضور بیشتر می‌بخشد و در حالات غفلت و ناآمدگی، در گوش او زنگ آماده‌باش می‌نوازد و او را به آن وادی نورانی نزدیک می‌سازد. لذا نماز در هیچ حالی نباید ترک شود. در عین شدت و محنت، در بحبوحه میدان جهاد، در هنگام فراغ و آسایش، و حتی در میان محیط لجن‌آلودی که انسان با هوس‌ها و کینه‌ها و شهوت‌ها و خودخواهی‌ها، پیرامون خود پدید آورده است. نماز یک شربت مقوی و شفابخش است. باید آن را با دل و جان خود نوشید و از هر نقطه که در آن واقع شده‌ایم، یک گام یا یک میدان به بهشت رضوان نزدیک شد. از این‌روست که نه «حیّ علی الجهاد» و نه «حیّ علی الصّوم» و نه «حیّ علی الانفاق»، نگفته‌اند؛ ولی در هر روز بارها سروده‌اند: «حیّ علی الصلوة».

در دوران انقلاب و جنگ تحمیلی، نماز، ما را در حرکت‌مان مصمم‌تر و نیرومندتر می‌کرد، و امروز که خطر غفلت و عیش‌بارگی و آرزوهای حقیر و تنگ‌نظرانه و عادت‌ها و روزمرگی‌ها ما را تهدید می‌کند، نماز به ما مصونیت می‌بخشد و بن‌بست‌های پنداری را می‌شکند و راه ما را روشن و افق را درخشان می‌سازد. این تنها برگی از کتاب مناقب نماز است، و همین برای به‌راه انداختن حرکتی جدی‌تر از گذشته، می‌تواند انگیزه‌ای ژرف و کارآمد پدید آورد.

همه باید در این حرکت بزرگ که شایسته است جهاد نامیده شود، خود را ملتزم و متعهد بدانند. علمای دین، روشنفکران، هنرمندان، جوانان، پدران و مادران و همسران، دارندگان منبرها و رسانه‌ها، نویسندگان، و بیش از همه، مسئولان بخش‌های حکومتی مانند وزارت‌های آموزش و پرورش، علوم و فناوری، ارشاد، صداوسیما، سازمان‌های تبلیغاتی، مراکز تولید سینمایی، پژوهشگاه‌ها، مدیرانی که نیروی انسانی کلانی در قبضه امرونی آنهایند، مانند نیروهای مسلح، وزارتخانه‌ها، کارگاه‌ها، دانشگاه‌ها و مدارس، وسایل حمل و نقل و غیره و غیره، اینان هر یک به‌گونه‌ای می‌توانند و می‌باید در این حرکت همگانی سهمی گردند و نقش ویژه خود را بگذارند.

این کار با سهل‌انگاری و کم‌همتی به سرانجام خود نمی‌رسد. از برترین شیوه‌ها و فنی‌ترین و هنری‌ترین ابزارها باید بهره گرفته شود. نمایش نماز جماعت مهجوری، با جمع معدودی، آن‌هم از فرسودگان بی‌نشاط، ترویج نماز جماعت نیست. همچنان‌که پخش صدای اذان از رسانه‌های صوت و تصویر، کافی نیست.

جوان‌های ما هزاران صف جماعت پرشور و حال در سراسر کشور تشکیل می‌دهند؛ مردم زیادی از آنان که فیلم‌های سینمایی در گزارش واقعیت‌های زندگی آنان ساخته می‌شود، اهل نماز و نیاز و تهجدند؛ حنجره‌های بسیاری از روی ایمان و تعبد در هنگام اذان، صدا به این سرود معنوی بلند می‌کنند؛ گروه‌های انبوهی در هنگام نماز از کار روزانه دست کشیده، به مسجد رو می‌آورند، اینها می‌تواند در ساخت‌های هنری، چهره‌ی زیبا و ترغیب‌کننده‌ی این فریضه‌ی نجات‌بخش را به همه نشان دهد.

در دانشگاه‌ها و دیگر مراکز انسانی انبوه، مسجد می‌تواند جایگاه امن و صفا باشد، و امام جماعت، غم‌گساری و راهنمایی و همدلی را در کنار اقامه‌ی نماز، در آن مهبط رحمت و هدایت الهی به نمازگزاران هدیه کند. مجامع دانشجویی و دانش‌آموزی در آن صورت، جذاب‌ترین مرکز تجمع خود را مسجد دانشگاه و مدرسه خواهند یافت، و پایگاه تقوا، پایگاه فعالیت جوانان خواهد شد.

به مدیران آموزش و پرورش، و علوم یادآوری می‌کنم که سهم مسجد، سازی و مسجدپردازی باید در اعتبارات فعالیت‌های فوق برنامه، در ردیف اول و بیش از سهم دیگر بخش‌های این سرفصل باشد.

هجرت هفتگی روحانیون مستقر در مراکز نظامی و غیره، به روستاهای همسایه‌ی این مراکز از توصیه‌های پیشین من است که بر آن تأکید می‌ورزم. همچنین فراهم ساختن فضای مادی و معنوی برای اقامه‌ی نماز در بوستان‌ها و گردشگاه‌ها و نمایشگاه‌ها و امثال آن.

امامان محترم جماعت، اگر خود بر اثر کهنوت و غیره نمی‌توانند وظیفه‌ی رابطه و انس و راهنمایی را برای نمازگزاران، به‌ویژه جوانان فراهم کنند، در کنار خود فضایی جوان و پرنشاط را به‌کار گیرند و آنان را در کار با خود شریک سازند.

نمازهای جمعه باید پایگاه جذب و نصیحت و تعلیم باشد. امامان محترم جمعه با کمک برگزارکنندگان مراسم نماز، همه‌ی سعی خود را در این جهت مبذول دارند.

خدا را سپاس که محیط عمومی کشور، محیط ذکر و نماز و معنویت است، و خدا را سپاس که خیل عظیمی از مردم ما به‌ویژه جوانان، با نماز و نیاز، پیوندی روحی و عاطفی و عقلانی دارند؛ لیکن این همه باید گام‌های نهایی شمرده نشود و بیش از گذشته تلاش عالمانه و مدبرانه و نازک‌اندیشانه در این رویکرد به کار رود».

اکنون این سؤال بسیار جدی و مهم برای این‌جانب مطرح است، که مسئولان اجرایی مخاطب این مطالبات تا چه حد به وظیفه‌ی خود عمل کرده‌اند؟ صداوسیما، آموزش و پرورش، وزارت علوم و سایر مراکز دانشگاهی، وزارت ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، مراکز تولید سینمایی، نیروهای مسلح، مدیریت حمل و نقل و مدیریت‌های شهری و دیگران، چه اندازه وظیفه‌ای را که در این پیام از آنان، خواسته شده است به انجام رسانده‌اند؟

از ریاست محترم جمهوری اسلامی و دیگر مسئولان عالی‌رتبه به‌جد انتظار می‌رود که دست‌اندرکاران را با این سؤال اساسی مواجه سازند و پاسخ فعال آنان را مطالبه کنند.

توفیق همه حضرات را از خداوند متعال مسئلت می‌کنم.

والسلام علیکم ورحمةالله

سیدعلی خامنه‌ای

۱۳۸۱/۶/۱۶

سیزدهمین اجلاس سراسری نماز

شهرکرد، شهریورماه ۱۳۸۲

بسم الله الرحمن الرحيم

اینک پس از دوازده سال از آغاز حرکت مبارک اقامه نماز باید فصل دیگری در این تلاش و جهاد مبارک آغاز شود. این فصل می‌بایست نگاه خود را به برنامه‌ریزی کوتاه‌مدت و میان‌مدت برای دستیابی به هدف‌های تعریف‌شده‌ای بدوزد که به‌گونه‌ای انبوه و متراکم در خلال توصیه‌ها و دستورالعمل‌های تقدیم‌شده در این مدت، موج می‌زند. هدف بلندمدت اقامه نماز در جامعه، صلاح و فلاح همگانی است؛ لیکن تا رسیدن به آن مقصود والا، هدف میان‌مدت، برافروختن چراغ نماز در همه خانه‌ها و در خانه دل‌هاست، و هدف کوتاه‌مدت، به‌کارگیری همه ظرفیت علمی و هنری و تبلیغی کشور در این راه، و سمت و سو دادن به همه آن‌گونه تلاش‌ها در این جهت است.

همچنان‌که برای گزاردن نماز باید قبله را شناخت و به آن روی آورد، برای لبریز کردن فضای دنیا و دنیای دل‌ها از عطر و جلوه و روح نماز هم قبله‌ای وجود دارد که باید آن را یافت و بدان روی کرد. این قبله همان هدف‌های والا و نهایی نماز است و روی کردن به آن، پیمودن راه‌هایی است که بدان منتهی می‌شود، و این راه‌ها در قالب هدف‌های کوتاه‌مدت و میان‌مدت، تعریف‌شده است. اکنون بحمدالله با همت رئیس‌جمهور محترم، دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط به همکاری در عمل برای اقامه نماز فراخوانده شده‌اند، و از دستگاه‌های تبلیغی به‌ویژه صداوسیما و وزارت‌های فرهنگی و گردانندگان مراکز جمعیتی، به‌طور ویژه در پیام سال‌های پیش تعهد مسئولانه خواسته شده است، کار لازم امروز آن است که هیئت‌هایی برای تعیین دقیق مأموریت‌های این دستگاه‌ها تشکیل شود و برآثر آن، برنامه زمان‌بندی‌شده همه فعالیت‌ها و خدماتی که وظیفه آنان است، با شیوه‌ای علمی و واقع‌بینانه فراهم گردد، و هیئت کارآمد دیگری مأمور پیگیری و نظارت مستمر بر پیشرفت این فعالیت‌ها و خدمات گردد. براین اساس، گردهمایی سال آینده شما، مجمعی فقط برای سخنرانی نیست؛ بلکه عرصه‌ای است که در آن می‌باید هیئت‌های مزبور گزارش پیشرفت آن برنامه زمان‌بندی‌شده را بدهند و جمع داوری عالی‌رتبه‌ای، سهم هر دستگاه را از تشویق و تقدیر و یا خدای‌نخواسته از توبیخ و سرزنش به او بپردازد و براساس پیشرفت‌ها یا توقف‌ها و موانع راه، برنامه جامع را تصحیح یا تکمیل کند. بی‌شک دولت محترم و شخص رئیس‌جمهور می‌توانند برترین نقش را در این فرایند

منطقی و کارساز، ایفا کنند. توفیقات همگان به‌ویژه جناب حجت‌الاسلام قرائتی را در پیشبرد این خواسته ارزشمند از خداوند متعال مسئلت می‌کنم و امیدوارم مشمول ادعیه زاکیه حضرت بقیه‌الله باشند.

والسلام علیکم ورحمة‌الله

سیدعلی خامنه‌ای

۸۲/۶/۱۴

چهاردهمین اجلاس سراسری نماز

یزد، شهریورماه ۱۳۸۳

بسم الله الرحمن الرحيم

پیش از هر سخن، باید خدای حکیم علیم را بر توفیقی که به دست‌اندرکاران این گردهمایی مبارک ارزانی داشته، سپاس گویم و از آنان به‌ویژه حجت‌الاسلام آقای قرائتی به‌خاطر تداوم کار و پیگیری این مهم، قدردانی کنم. اهتمام به اقامه نماز در شمار برترین مواد در برنامه کلان دولت اسلامی است: «الَّذِينَ إِن مَكَّنَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ» (حج، ۴۱).

اکنون نوبت محاسبه خویشتن است. باید به حساب خود در این وظیفه بزرگ پردازیم و کارکرد خویش را بیازماییم. این اجلاس، بار سنگین این بررسی را بر دوش گرفته است. اگرچه می‌توان حجم خدمات را در دستگاه‌ها به تقریب مشخص کرد، ولی ارزیابی حقیقی و درست، آنگاه میسر می‌گردد که نتایج و دستاوردها نیز محاسبه شود. مهم‌ترین شاخص در تعیین موفقیت باغبان، کمیت و کیفیت میوه‌ای است که در عرصه تلاش و مجاهدت او به‌دست می‌آید.

توصیه مؤکد این‌جانب این است که از نیروهای خلاق، متفکر و مولد در مجموعه پیگیر امر نماز، بیشترین بهره‌گیری صورت گیرد. از توانایی‌های نرم‌افزاری در زمینه‌های هنر، ادبیات، فیلم و تبلیغات حداکثر استفاده برده شود. راهکارهای برخاسته از توانایی علمی و هنری انتخاب گردد، و همه ظرفیت‌های فراوان موجود به‌کار گرفته شود. ارزیابی مثبت و رضایت‌انگیز، هنگامی صورت خواهد گرفت که این فریضه انسان‌ساز، همچون زلال همیشه‌جوشان، فضای زندگی و فضای دل همگان را به طراوت و امید و ایمان مزین گرداند. توفیق همه مسئولان را در این راه از خداوند متعال مسئلت می‌کنم.

والسلام علیکم ورحمة‌الله

سیدعلی خامنه‌ای

۱۰ شهریورماه ۱۳۸۳

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

برادران عزیز؛ آقایان محترم، خیلی خوش آمدید. من حقیقتاً وظیفه می‌دانم که از جناب آقای قرائتی و بقیه کسانی که با ایشان در مسئله مهم نماز همکاری کردند، آقایان علمای محترم، ائمه جمعه محترم، مسئولان بخش‌های مهم کشور، بعضی از وزرا، بعضی از مدیران، تشکر کنم. می‌خواهم عرض بکنم که آنچه در این زمینه وقت بگذارید و تلاش کنید و از نیروی مادی و معنوی خودتان در امر ترویج نماز استفاده کنید، زیادی انجام نگرفته است؛ جا دارد. اینکه به ما گفتند: «الصَّلوة عمود الدین»، باید این حرف را جدی بگیریم. خیمه دین با نماز برپاست؛ هم در دین‌داری و تدین یک فرد، هم در اقامه یک جامعه دینی و هم در دین‌داری یک کشور و یک مجتمع. اگر ما نتوانیم کیفیت تأثیر نماز را در این عرض عریض و وسیع درست تشخیص بدهیم، از کوتاهی دید ماست؛ و الا آن کسی که فرموده است: «الصَّلوة عمود الدین» و آیات کریمه قرآن که ناطق به اهمیت نماز هستند، آنها خوب می‌دانند که این سازوکار چگونه است و این نقش چگونه است. یک وقتی در دوران طاغوت، در بعضی از سلول‌های زندان‌های دشوار و هولناک آن رژیم که زندانی‌های گوناگونی در آن زندانی بودند، از جمله زندانی‌های مسلمان، با تفکر اسلامی، تا بعضی که با گرایش‌های حزبی و ایدئولوژی‌های گوناگونی که به‌رحال اسمش اسلامی بود، ما شنیده بودیم - شاید خود من به‌غیرواسطه هم شنیده باشم، از دیگران هم شنیده بودیم که نقل می‌کردند - که بعضی از اینها می‌گفتند: چقدر می‌گویید «حیّ علی الصَّلوة»، بگویید «حیّ علی الجهاد». فضای مبارزه، این تفکر و این نگاه را به مسائل به وجود آورده بود که دائم چسبیده‌اید به «صلوة» و مرتب می‌گویید «حیّ علی الصَّلوة، حیّ علی الصَّلوة»؛ خوب بگویید «حیّ علی الجهاد» و مردم را به جهاد فراخوانید. تجربه‌های روزگار نشان داد که بی‌اعتنایی به نماز، چه بر سر یک انسان می‌آورد و چه بر سر جهاد انسان‌ها می‌آورد؛ هم جهاد را تعطیل می‌کند، هم جهت مبارزه را از جهاد بودن خارج می‌کند و تبدیل می‌کند به مبارزه‌ای برای قدرت، برای هوای نفس. آن چیزی که مبارزه یک انسان را، چالش یک امت را، رنگ جهاد و معنای جهاد می‌بخشد، او همان توجه به خداست، که قوامش به نماز است. لذا اولین واجبی که بر پیغمبر واجب می‌شود، نماز است؛ اول تبلیغی که برای پیغمبر، خدای متعال معین می‌کند، «وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ» (طه، ۱۳۲) است؛ توصیفی که خدای متعال در درجه اول برای جامعه موحد بیان می‌کند، «الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ» (حج، ۴۱) است. این، اهمیت نماز است. برای حرکت در این میدان آنچه که بیش از همه لازم است، دو چیز است: یکی انگیزه، آن نیروی درونی که انسان را حرکت بدهد و راه ببرد؛ دیگر، آن قطب‌نمایی که انسان، آن ستاره راهنما را فراموش نکند، جهتش کج نشود. اگر انگیزه نبود، انسان وسط راه می‌ماند. مشکلات زیاد است. اقامه جامعه توحیدی، اقامه عدل در میان بشر، برپا کردن خیمه حق در بین این همه طوفان‌های اهوای باطل، اینها کار آسانی نیست؛ انگیزه لازم است. این انگیزه عبارت است از توجه به خدا، «ذکر الله»، مدد گرفتن از پروردگار؛ کار را با حساب خدا انجام دادن؛ و آن قبله‌نما هم عبارت است از توجه به هدف کار و اینکه ما مقصودمان قدرت نیست، ثروت نیست، هوی‌پرستی نیست، تمنیات شخصی نیست، ملاحظات گوناگون سیاسی نیست؛ هدفمان

خداست. این دوتا خصوصیت، این دو عامل مهم، یعنی انگیزه و جهت‌گیری هر دو در نماز خلاصه شده. هم برای کسانی که بخش قابل توجهی از این مسئولیت را بر دوش دارند، هم برای مردمان متوسط، هم برای عموم افراد جامعه، این لازم است.

البته کسانی که مسئولیت‌هایشان سنگین‌تر است، آنها بیشتر احتیاج دارند؛ آنها نیازشان به هر دو بیشتر است؛ هم به انگیزه، هم به جهت‌یابی و دقت در جهت‌گیری. لذا اینکه خداوند به پیغمبر می‌فرماید: «قُمِ اللَّيْلَ إِلَّا قَلِيلاً؛ نِصْفَهُ أَوْ نَقْصَ مِنْهُ قَلِيلاً؛ أَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَ رَتَّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً» (مزمّل، ۲-۴)؛ شب را به ذکر خدا بگذران، بخش مهمی از شب را نماز بخوان، با خدا متصل شو. چرا؟ زیرا: «إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلاً» (مزمّل، ۵)؛ کار سنگینی متوجه به توست؛ خطاب سنگینی متوجه به توست؛ خودت را آماده کن، برای این است. بنابراین ماها بیشتر احتیاج داریم. دیگر مردم هم به نسبت در درجات مختلف به نماز احتیاج دارند. نماز اهمیتش این است. و در نماز آنچه که مهم است و باید روی آن تکیه کرد، بعد از ترویج اصل نماز - که همه را باید نمازخوان کرد و همه نمازخوان بشوند - عبارت است از توجه در نماز؛ همان چیزی که «حضور قلب» به آن گفته می‌شود. این حضور قلب و توجه، کاری است که به تمرین احتیاج دارد. کسانی که این کارها را کرده‌اند و بلدند، به ما یاد می‌دهند که انسان باید در حال نماز، خود را در حضور یک مخاطب عالی‌شان و عالی‌مقام که خالق هستی است و مالک همه وجود انسان است، احساس کند. هر مقدار از نماز که توانست این حالت را داشته باشد، به تعبیر روایات، این نماز، نماز مقبول است؛ آن خاصیت و اثر را خواهد بخشید، و دیگر آثار نماز - که نمی‌شود آثار نماز را در چند جمله یا در چند فقره کوتاه خلاصه کرد - بر این مترتب می‌شود. البته مقدمه اول و لازم این است که ما همه جوان‌ها و همه مردمان را با نماز آشنا کنیم و اهمیت نماز را برای اینها شرح بدهیم. این کار، متصدی لازم دارد و بحمدلله شماها این را به عهده گرفته‌اید و متصدی این کار شده‌اید. حقیقتاً دستگاه‌های مختلف بایستی در این زمینه کار و تلاش کنند. این، مهم است. این، فقط این نیست که ما یک آدم غافل را، یا بی‌نماز را به نماز می‌کشانیم؛ این معنایش این است که ما داریم پایه‌های یک حرکت عظیم جهانی را، که نظام جمهوری اسلامی ستون مستحکم آن است، در میان انسان‌ها استوار می‌کنیم. انسان‌ها وقتی دلشان با نماز انس گرفت و از طریق نماز با خدای متعال مانوس و آشنا شدند، به‌طور طبیعی گناهان از آنها دور می‌شود؛ دل‌های اینها نسبت به گناه حساس می‌شود و آن حالت تقوایی که در شرع مقدس قوام‌دین‌داری است، به تدریج در انسان حاصل می‌شود. مسئله نماز، این است. لذا ما اولاً از همه دوستان به‌خصوص از شخص آقای قرائتی که واقعاً ایشان تلاش مجدانه‌ای و مخلصانه‌ای در این راه انجام دادند و کسانی که با ایشان همکاری کردند، صمیمانه تشکر می‌کنیم. ثانیاً تأکید می‌کنیم این کار را نیمه‌کاره نگذارید. میان راه خسته نشوید. این، برای همیشه است. این، کاری است که به‌طور مستمر باید ادامه داشته باشد؛ مثل خود نماز که تعطیل‌بردار نیست، توقف نمی‌پذیرد؛ چون غفلت انسان موجبات فراوانی دارد و خیلی چیزها انسان را غافل می‌کند. برای اینکه با این غفلت مبارزه بشود، این نماز لازم است. صبح، نماز؛ ظهر، نماز؛ شب، نماز؛ نافله، فریضه. مثل خود نماز که تعطیل‌بردار نیست این حرکت هم تعطیل‌بردار نیست. به اهمیت نماز، به تأثیر نماز، به شرایط معنوی نماز باید مردم را آشنا کرد و از همه ابزارهای مفید تبلیغ بایستی در این راه استفاده کرد...

والسلام علیکم ورحمة‌الله

شانزدهمین اجلاس سراسری نماز

اراک، شهریورماه ۱۳۸۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

برپایی اجلاس نماز را گرامی می‌دارم و از ایزد دانا و شنوا درخواست می‌کنم که آن را کانونی گرمابخش و چراغی روشنگر برای دل‌های پاک و با صفای جوانان ما بگرداند و نوای گوش‌نواز نیایش را در پهنه کشور ما بگستراند. نماز، نیاز آدمی است. ما گرفتاران تخته‌بند زندگی مادی، به دریچه‌ای که هوای پاک آزادی را از عالم معنا به ما برساند و دل را از آلودگی و بی‌خبری برهاند نیازمندیم. بدون این پنجره روشنی، و طراوت، نهاد آدمی درخشندگی گوهر خویش را از دست می‌دهد و دل، رنگ و بو و سرشت گل می‌گیرد. اگر نماز را آن‌گونه که هست بشناسیم، خدا را بر این هدیه بزرگ که پیامبرانش به ما داده‌اند، هزاران بار سپاس خواهیم گفت. شما برپادارندگان این گردهمایی که کوشش ارجمندتان پوشیده نیست، همت خویش را بر آن بگمارید که نماز را به‌درستی بشناسانید. این از هر بخش‌نامه و دستوری و فرمانی کارسازتر است. دل‌ها با جویایی معنویت سرشته شده‌اند. شما این راه راست، این داروی معجزه‌گر، و این پنجره دلگشا را به آنان نشان دهید. این است آنچه نماز را همگانی و آن را با حال و حضور، و شور و شیدایی همراه می‌سازد، و این سخنان والا را معنی می‌کند، که:

الصَّلَاةُ مِعْرَاجُ الْمُؤْمِنِ؛ «نماز او جگه‌گیری مؤمن است».

الصَّلَاةُ خَيْرُ مَوْضُوعٍ مَن شَاءَ اسْتَقَلَّ وَمَن شَاءَ اسْتَكْتَرَتْ؛ «نماز بهترین نهاده دین است، هر که خواهد کم، و هر که خواهد بیش، بهره از آن می‌گیرد».

و برای این کار بزرگ، ناگزیر باید هم خرد و هم هنر و هم انگیزه، به کار گرفته شود. از خداوند متعال توفیق روزافزون برای همه شما مسئلت می‌کنم.

والسلام علیکم ورحمة‌الله

سیدعلی خامنه‌ای

۱۴ شهریور ۱۳۸۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اولاً قلباً و عمیقاً تشکر می‌کنم از برادران و خواهران عزیزی که متصدی امر ترویج نماز هستند. در همه جا این خوب است و ارزشمند است؛ به خصوص در دانشگاه‌ها؛ و از خدای متعال درخواست می‌کنم که به شما و به جناب آقای قرائتی و همین‌طور دیگر دست‌اندرکاران این کار بزرگ که این همت را کردند - این شجره طیبه را ایشان در زمین کاشتند و بحمدلله امروز برگ و بار خوبی دارد - توفیق بدهد، طول عمر بدهد که ان‌شاءالله ایشان بتوانند کار را دنبال کنند.

اهمیت کار اقامه نماز و ترویج نماز، ناشی است از اهمیت خود نماز. وقتی ما می‌بینیم در شرع مقدس اسلام این همه راجع به نماز - چه در قرآن، چه در کلمات نبی مکرم، چه در فرمایشات معصومین - ترغیب و تشویق و اهتمام نشان داده شده، کشف می‌کنیم که این نماز در بین مجموعه داروهای درمانگر بیماری‌های جسمی و روحی و فردی و اجتماعی انسان، آن عنصر اصلی یا یکی از اصلی‌ترین عناصر است. همه واجبات شرعی، اجتناب از همه محرمات، تشکیل‌دهنده مجموعه‌ای است از داروی تجویز شده از سوی پروردگار برای تقویت بنیه روحی و اصلاح امور دنیا و آخرت انسان - اصلاح جامعه، اصلاح فرد - منتها در این مجموعه بعضی از عناصر کلیدی هستند که شاید بشود گفت نماز کلیدی‌ترین این عناصر است. «الَّذِينَ إِن مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ» (حج، ۴۱). مؤمنان، مجاهدان راه خدا، ایثارگران طریق تحکیم معارف الهی این‌جوری‌اند که وقتی «ان مکنّاهم فی الارض»؛ وقتی ما اینها را در زمین متمکن کردیم، قدرت را به اینها سپردیم، خیلی کارها باید انجام بدهند؛ استقرار عدالت، ایجاد چه، چه؛ اما اول چیزی که وجود دارد: «اقاموا الصلوة»؛ نماز را اقامه می‌کنند. چه رازی است در این نماز که اقامه آن این قدر مهم است؟

درباره نماز خیلی بحث شده است. هر انسانی در درون خود یک نفس سرکش دارد. یک پیل مست که اگر مراقبش بودید، با چکش مرتب بر سر او کوبیدید، او شما را به هلاکت نخواهد انداخت؛ رفتار او کنترل خواهد شد و همین نفس انسانی مایه پیشرفت شما خواهد شد. نفس، مجموعه غرایز انسانی است که اگر این غرایز درست کنترل شوند، در راه صحیح به‌کار گرفته شوند، درست اعمال شوند، انسان را به اوج کمال خواهند رساند. اشکال این است که مستی می‌کنند. بایستی یک کنترل‌کننده‌ای وجود داشته باشد. اگر ظلم در دنیا هست، ناشی از بدمستی غرایز و نفسانیات یک یا چند نفر یا یک مجموعه است؛ اگر فحشا در دنیا هست، همین‌جور؛ اگر اهانت به انسان و پامال کردن کرامت انسان در دنیا وجود دارد، همین‌جور؛ اگر فقر در دنیا هست، بخش عظیمی از جامعه بشری دچار محرومیت از نعم الهی بر روی زمین‌اند، به‌خاطر همین است. نفسانیات مجموعه ستمگر، ظلم را به‌وجود می‌آورد. مجموعه مستکبر، استضعاف را به‌وجود می‌آورد. مجموعه تمامت‌خواه و فزونی‌طلب و بی‌رحم، فقر را به‌وجود می‌آورد؛ گرسنگی را به‌وجود می‌آورد. این نفسانیات است که این همه مفاسد در عالم از اول تاریخ تا امروز وجود داشته و هرچه انسان در به‌کارگیری توانایی‌های

گونگونی که خدا در او به ودیعت گذاشته، جلوتر رفته، این کمتر نشده؛ بیشتر شده؛ «چو دزدی با چراغ آید گزیده‌تر برد کالا». آن ظالمی که بمب اتم دارد، فرق می‌کند با آن ظالمی که فقط با شمشیر می‌جنگد. این نفسانیات برای انسان‌ها خطرناک‌تر شده‌اند.

یک چنین چیزی در وجود انسان‌ها هست. همه انسان‌ها مبتلا به این پیل مست در درون وجود خودشان هستند که باید این را مهار کنند. این مهار با ذکر خداست؛ با یاد خداست؛ با پناه بردن به خداست؛ با احساس نیاز به پروردگار است؛ با احساس حقارت خود در مقابل عظمت الهی است؛ با احساس زشتی‌های خود در مقابل جمال مطلق حق متعال است. اینها همه‌اش ناشی از ذکر است. انسانی که باتقواست، یعنی مراقب خودش هست و متذکر هست، منشأ شر و ظلم و فساد و طغیان و بدی به این و آن نمی‌شود. آن ذکر الهی مرتب دارد او را نهی می‌کند؛ مرتب دارد او را بازمی‌دارد: «الصَّلَاةُ تَنْهَى». «تنهی» یعنی نهی می‌کند؛ نه‌اینکه دست و پای انسان را می‌بندد؛ غرایز را از کار می‌اندازد. بعضی خیال می‌کنند «إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ» (عنکبوت، ۴۵)، معنایش این است که اگر نماز خواندی، دیگر فحشا و منکر از بین خواهد رفت؛ نه؛ معنایش این است که وقتی نماز می‌خوانی، آن واعظ درونی تو که با نماز جان گرفته، او مرتب به تو از بدی فحشا و منکر می‌گوید، و گفتن و تکرار کردن و بر دل فروخواندن، طبعاً اثر دارد و دل را خاضع و خاشع می‌کند. لذاست می‌بینید نماز تکرار باید شود. روزه، سالی یک بار؛ حج، عمری یک بار؛ نماز، هر روز چند بار باید تکرار شود. اهمیت نماز اینجاست.

اگر نماز خواندیم، از درون انسان، از دل انسان بگیرد تا سطح جامعه و تا سطح حاکمیت بر جامعه - هرچه این جامعه بزرگ باشد - به برکت نماز امان پیدا می‌کند، امنیت پیدا می‌کند. دل انسان امنیت پیدا می‌کند، جسم انسان امنیت پیدا می‌کند، جامعه انسان امنیت پیدا می‌کند. نماز خاصیتش این است؛ اقامه صلاة در جامعه این است. اینی که این‌همه تأکید شده، کار شما این است؛ شما ستادهای اقامه نماز و ستادهای ترویج نماز در هر نقطه‌ای از نقاط کشور، در هر قشری از اقشار و مهم‌تر از همه در مجموعه جوانان نخبه و دانشجو. این معنایش کشاندن جامعه به این حالت ذکر همگانی است. همگان متذکر باشند؛ کوچک، بزرگ، زن، مرد، مسئول دولتی، غیر مسئول دولتی، شخصی که برای خودش کار می‌کند، شخصی که برای یک جماعتی کار می‌کند، اینها وقتی متذکر پروردگار بودند، کارها سامان پیدا می‌کند. بیشتر گناهان ما از غفلت سر می‌زند. این نماز به‌طور دائم تکرار می‌شود.

در این زمینه‌ها حرف زیاد زده‌اند، ما هم بارها عرض کرده‌ایم؛ نماز جسمی دارد و روحی. به این باید توجه بشود. یعنی تک‌تک ما، خود من و دیگران باید به این توجه کنیم. نماز قالبی دارد و مضمونی؛ جسمی دارد و روحی. مواظب باشیم جسم نماز از روح نماز خالی نماند. نمی‌گوییم جسم بی‌روح نماز هیچ اثری ندارد؛ چرا، بالاخره یک اثرکی دارد؛ اما آن نمازی که اسلام و قرآن و شرع و پیغمبر و ائمه این‌همه روی آن تأکید کردند، نمازی است که جسم و روحش هر دو کامل باشد. این جسم هم متناسب با همان روح فراهم شده؛ قرائت دارد، رکوع دارد، سجود دارد، به خاک افتادن دارد، دست بلند کردن دارد، بلند حرف زدن دارد، آهسته حرف زدن دارد. این تنوع برای پوشش دادن به همه آن نیازهایی است که به‌وسیله نماز بایستی برآورده شود که هر کدام رازی در جای خود دارد و مجموعه اینها، قالب و شکل نماز را به‌وجود می‌آورد. این

شکل خیلی مهم است؛ لیکن روح این نماز توجه است؛ توجه. بدانیم چه کار داریم می‌کنیم. نماز بی‌توجه - همان‌طور که عرض کردم - اثرش کم است.

شما از یک تکه الماس چندقیراطی خیلی ارزشمند دو جور می‌توانید استفاده کنید. یک جور این است که مثل یک الماس، مثل یک سنگ قیمتی از آن استفاده کنید؛ یکی هم این است که آن را به‌عنوان سنگ ترازو به‌کار ببرید و به‌جای سنگ چندگرمی تو ترازو بگذارید و در مقابلش مثلاً فلغل یا زردچوبه بکشید! این هم استفاده از الماس است؛ اما چه‌جور استفاده‌ای؟! این مثل تضييع الماس است. البته باز هم با شکستن الماس فرق دارد؛ باز هم همین‌قدر، شکستن از او بدتر است؛ اما استفاده از الماس هم این نیست که آدم او را سنگ ترازو قرار بدهد و با او فلغل و زردچوبه وزن کند. با نماز مثل الماسی که سنگ ترازو کرده‌ایم، نباید رفتار کنیم. نماز خیلی ذی‌قیمت است.

یک وقت انسان نماز می‌خواند، مثل بقیه عادات روزانه؛ مسواک می‌زنیم - فرض بفرمایید - ورزش می‌کنیم، همین‌جور نماز هم می‌خوانیم در وقت. یک وقت نه، انسان نماز می‌خواند، با این احساس که می‌خواهد حضور در محضر پروردگار پیدا کند. این یک جور دیگر است. ما همیشه در محضر پروردگاریم؛ خواب باشیم، بیدار باشیم، غافل باشیم، ذاکر باشیم؛ لیکن یک وقت هست که شما وضو می‌گیرید، تطهیر می‌کنید، خودتان را آماده می‌کنید، با طهارت جسم، با طهارت لباس، با طهارت معنوی ناشی از وضو و غسل می‌روید خدمت پروردگار عالم. ما در نماز باید یک چنین احساسی داشته باشیم. رفتیم خدمت پروردگار، عرض کردیم؛ با این حال وارد نماز باید شد؛ خود را در مقابل خدا باید احساس کرد؛ مخاطب باید داشت در نماز؛ ولاً صرف اینکه یک امواجی را که ناشی از کلمات و حروف هست، در فضا منتشر کنیم، این آن چیزی نیست که از ما خواسته شده. می‌شود همین‌طور گفت: «الحمد لله رب العالمین. الرحمن الرحیم. مالک يوم الدين» و امواجش را منتشر کنیم. همین را می‌شود با قرائت خوب هم خواند؛ اما بی‌توجه، که باز هم همان منتشر کردن امواج صوتی است در هوا. این، آن چیزی نیست که از ما خواسته شده. از ما خواسته شده که در حال نماز دلمان را ببریم به پیشگاه پروردگار؛ از دلمان حرف بزنیم، با دلمان حرف بزنیم؛ اینها مهم است. این را در وضع ترویج نماز، در نمازی که خود ما می‌خوانیم، نمازی که به دیگران تعلیم می‌دهیم، این نکته روح نماز را باید توجه کنیم.

البته این روح بدون جسم هم به‌دست نمی‌آید. اینکه انسان خیال کند اگر این است، می‌نشینم صد بار ذکر می‌گویم و مثلاً نماز دیگر نمی‌خوانم، نه؛ همین‌جور که عرض کردیم، آن جسم، آن کالبد، با توجه به نیازهای تأمین‌شونده به‌وسیله این روح تنظیم شده است. لذا ببینید در روایات برای حالات مختلف نماز یک خصوصیتی را گذاشتند. واجب نیست؛ مستحب است. در وقت ایستادن به کجا نگاه کنید؛ در وقت سجده کردن به کجا نگاه کنید؛ در وقت رکوع، بعضی از روایات دارد، چشمتان را ببندید؛ بعضی روایات دارد به جلو نگاه کنید؛ این خصوصیات همه کمک می‌کند به آن حالت حضور و توجهی که برای انسان لازم است.

حالا اهمیت نماز که واقعاً برای ما توصیفش هم شاید ممکن نباشد. امام صادق 7 در بیماری رحلت به وصی‌شان می‌فرمایند که: «لیس منّی من استخفّ بالصّلوة؛» «از ما نیست کسی که نماز را سبک بشمارد».

استخفاف یعنی سبک شمردن، کم‌اهمیت شمردن. حالا این نماز با همه این خصوصیات، با همه این فضایل، چقدر از انسان وقت می‌گیرد؟ نماز واجب ما - این هفده رکعت - اگر انسان بخواهد با دقت و با قدری ملاحظه بخواند، فرض کنید ۳۴ دقیقه وقت می‌گیرد؛ و الا کمتر وقت خواهد گرفت. ما گاهی اوقات می‌شود که پای تلویزیون در انتظار برنامه‌ای که مورد علاقه ماست نشستیم و قبل از آن، دائم تبلیغات، تبلیغات، تبلیغات بیست دقیقه، پانزده دقیقه - که هیچ کدام هم به درد ما نمی‌خورد، می‌نشینیم گوش می‌کنیم و بیست دقیقه وقتمان را از دست می‌دهیم، برای خاطر آن برنامه‌ای که می‌خواهیم. بیست دقیقه‌های زندگی ما این‌جوری است. منتظر تاکسی می‌شویم، منتظر اتوبوس می‌شویم، منتظر رفیقمان می‌شویم که بیاید جایی برویم، منتظر استاد می‌شویم که سر کلاس دیر کرده، منتظر منبری می‌شویم که دیر به مجلس رسیده؛ همه اینها - ده دقیقه، پانزده دقیقه، بیست دقیقه - به هدر می‌رود. خوب، این بیست دقیقه و ۲۵ دقیقه و سی دقیقه را برای نماز - این عمل راقی، این عمل بزرگ - مصرف کردن مگر چقدر اهمیت دارد؟

در جامعه جوان کشور بیش از دیگران باید به نماز اهمیت داد. جوان با نماز دلش روشن می‌شود؛ امید پیدا می‌کند؛ شادابی روحی پیدا می‌کند؛ بهجت پیدا می‌کند. این حالات بیشتر مال جوان‌هاست، بیشتر مال موسم جوانی است؛ می‌تواند لذت ببرد؛ و اگر خدا به من و شما توفیق بدهد، نمازی بخوانیم که با توجه باشد، خواهیم دید که انسان در هنگام توجه به نماز، از نماز سیر نمی‌شود. انسان وقتی به نماز توجه پیدا کند، آن‌چنان لذتی پیدا می‌کند که در هیچ‌یک از لذایذ مادی این لذت وجود ندارد. این در اثر توجه است. بی‌توجهی به نماز، کسالت در حال نماز، از خصوصیات منافقین است - نه اینکه حالا هرکسی در حال نماز کسالت داشت، منافق است؛ نه - خدا منافقین را در قرآن معرفی می‌کند و می‌گوید اینها را از این بشناس. در زمان پیغمبر منافقینی بودند که برای خاطر این و آن نماز می‌خواندند و در دل به نماز اعتقادی نداشتند. **«وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كَسَالَى يُرَأَوْنَ النَّاسَ»** (نساء، ۱۴۲). بله، وقتی کسی طرف خطاب ندارد، با خدا حرف نمی‌زند، خسته می‌شود و برایش یک کار طولانی به نظر می‌آید. چهار رکعت نماز که چهار دقیقه، پنج دقیقه طول می‌کشد، برای او یک زمان طولانی به نظر می‌آید؛ درحالی‌که چهار دقیقه مگر چقدر است؟ انسان اگر در این حالت با خدا طرف خطاب بشود، آن وقت خواهد دید که مثل برق گذشت؛ دریغ می‌خورد، افسوس می‌خورد و دلش می‌خواهد طولانی‌تر بشود.

این معنا را در جوان‌ها، ترویج کنید. جوان‌ها اگر از حالا عادت کنند به نماز خوب، وقتی به سن ماها رسیدند، نماز خوب خواندن برایشان دیگر مشکل نیست. در سنین ما آدمی که عادت نکرده باشد به نماز خوب، نماز خوب خواندن ممکن است؛ اما مشکل است؛ برای آنکه از جوانی عادت کرده به اینکه خوب نماز بخواند؛ یعنی نماز باتوجه - نماز خوب معنایش نماز با صدای خوش و قرائت خوب نیست؛ یعنی نماز باتوجه، با حضور قلب؛ قلبش در محضر پروردگار حاضر باشد؛ از دل و با دل حرف بزند - آن وقت این سجیه او می‌شود و دیگر برایش زحمت ندارد؛ تا آخر عمر همین‌جور خوب نماز می‌خواند.

یک نکته‌ای را آقای قرائتی الان اشاره کردند، قبلاً هم مکرر گفته‌اند، ما هم گفته‌ایم؛ در مورد کمبود مسجد و نمازخانه در مراکز پرجمعیت. این را باید دوستانی که از دولت اینجا تشریف دارند - وزرای محترم که اینجا تشریف دارید - در دولت به‌طور جد مطرح کنید. همه کارهای مهندسی بزرگ بایستی یک پیوست مسجد و

نمازخانه داشته باشد. وقتی مترو طراحی می‌کنیم، برای ایستگاه مترو، مسجد در آن ملاحظه شود؛ ایستگاه قطار طراحی می‌کنیم، فرودگاه طراحی می‌کنیم، مسجد در آن حتماً دیده شود. شهرک طراحی می‌کنیم، مسجد در مراکز لازم که ممکن است بیش از یکی لازم باشد، در او حتماً ملاحظه شود. آیا ممکن است ما یک شهرک را طراحی کنیم، خیابان‌کشی او را فراموش کنیم؟ می‌شود شهرک بدون خیابان؟ با این چشم باید به مسجد نگاه کرد. شهرک بدون مسجد معنی ندارد. وقتی انبوه‌سازان ساختمان می‌خواهند مجوز بگیرند برای انبوه‌سازی و ساختمان بسازند، در نقشه‌ای که ارائه می‌دهند که مجوز براساس او صادر می‌شود، باید نمازخانه دیده شود. ما باید با نمازخانه این‌جوری برخورد کنیم.

اشاره کردند به پروازها؛ نه فقط پروازهای حج، در پروازهای گوناگون - داخلی، خارجی، دوردست - که وقت نماز را پوشش می‌دهد، حتماً رعایت مسئله نماز بشود. اگر امکان دارد قبل از پرواز و بعد از پرواز، وقت نماز وجود داشته باشد. این‌جور نباشد که مثلاً فرض بفرمایید از قبل از اذان صبح راه بیفتند و بعد از آفتاب به مقصد برسند؛ نه، برنامه را جوری تنظیم کنند که مردم بتوانند نمازشان را بخوانند؛ یا قبل، یا بعد. اگر امکان ندارد - گاهی ضرورت‌هایی از لحاظ پروازهای داخلی، خارجی، خطوط هوایی، پیدا می‌شود که امکان ندارد - در داخل هواپیما امکانات نماز خواندن را فراهم کنند که البته کاملاً می‌شود قبله را تشخیص داد؛ یعنی خلبان‌ها واردند، می‌فهمند، می‌دانند؛ تا افرادی که مایل‌اند در داخل هواپیما نماز بخوانند، بتوانند. البته مسئله حرکت قطارها هم به‌طریق‌اولی این‌جور است.

امروز در کشور ما این جهات قابل مقایسه با قبل از انقلاب نیست. شماها اغلب قبل از انقلاب را یادتان نیست. عجیب بود! هم اینجا، هم بعضی جاهای دیگر. ما عراق رفته بودیم؛ یک سفر عتبات مشرف شدیم؛ هر کار کردیم برای نماز صبح، توقف نکرد؛ یعنی اصلاً نمی‌شد؛ جوری تنظیم کرده بودند که نمی‌شد، و بنده مجبور شدم از اواخر قطار - که نزدیک ایستگاه یا اوایل ایستگاه بود - خودم را از پنجره بیندازم بیرون، که بتوانم نماز بخوانم؛ چون در داخل قطار کثیف بود و نمی‌شد نماز خواند. به‌هرحال، این چیزها هیچ رعایت نمی‌شد. حالا خیلی تفاوت کرده؛ منتها بیش از اینها انتظار هست. اهمیت نماز باید معلوم باشد.

ما بارها، مکرر به آقایان ائمه جمعه، ائمه جماعت و روحانیون محترم در شهرستان‌ها، در تهران توصیه کردیم که مساجد باید آباد باشد؛ صدای اذان باید از مساجد بلند شود. باید همه نشانه‌های توجه به نماز و اقامه نماز را در شهر اسلامی - به‌خصوص در شهرهایی مثل تهران و شهرهای بزرگ کشور - ببینند، باید احساس کنند؛ هم مردم خودمان، هم کسانی که وارد این شهرها می‌شوند. نشانه‌های اسلامی باید واضح و آشکار باشد؛ کمالینکه در مهندسی‌های ما باید نشانه‌های اسلامی آشکار باشد. صهیونیست‌ها هر نقطه دنیا که خواستند یک ساختمانی بسازند، آن علامت نحس ستاره داوود را سعی کردند یک‌جوری رویش تثبیت کنند. کار سیاسی‌شان این‌جوری است. ما مسلمان‌ها نشانه‌های اسلامی و مهندسی اسلامی را باید در همه کارهایمان، از جمله در باب مهندسی بایستی مراعات کنیم.

به‌هرحال، امیدواریم خداوند متعال توفیق بدهد. کار نماز، کار کوچکی نیست؛ کار بسیار بزرگی است. همه دست‌اندرکاران این کار ان‌شاء‌لله جزو «وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ» (نساء، ۱۶۲) هستند که در قرآن بخصوص

«وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ» درباره مؤمنان پاک و پاکیزه و خالص اسم آورده شده. ان شاء الله همه‌تان در عداد مقیمین الصلوة باشید و خدای متعال کمک کند، توفیق بدهد و همه ما را از برکات نماز ان شاء الله برخوردار کند.

والسلام علیکم ورحمة الله

سیدعلی خامنه‌ای

آبان ماه ۱۳۸۷

هجدهمین اجلاس سراسری نماز

شهر مقدس قم، آبان ماه ۱۳۸۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نام‌گذاری اجلاس امسال نماز به نام جوانان، کاری بسزا و برآمده از نگاه درست به این سرچشمه فیاض یاد و راز و نیاز است. دل و جان نیالوده جوان، آماده‌ترین کانونی است که این مشکلات نور و حضور می‌تواند در آن گرمی و روشنی بپراکند و راه سلوک و عروج معنوی را در میانه کژراهه‌ها، نمایان سازد. آشنا کردن جوانان، با صفا و بهجتی که در نماز و ذکر هست، خدمتی بزرگ به آنان و به آینده‌ای است که باید با دست توانا و عزم جوانان آنان ساخته و پرداخته شود.

سفارش این جانب آن است که مسجد را نیز همچون دل‌های جوان، پاکیزه و پیراسته، و لبریز از شور و انگیزه و نشاط کنید. مسجد نیز باید کانونی باشد که مشکلات نماز در آن بدرخشد و نور معرفت و محبت، و انس و صفا از آن ساطع شود. امامان جماعت، هیئت‌های امنا، خادمان موظف و متبرّع، هریک باید بخشی از این کار بزرگ و اثرگذار را بر دوش خود حس کنند. توفیق همه دست‌اندرکاران سلسله نشست‌های نماز، مخصوصاً جناب حجت‌الاسلام قرائتی، مرد شایسته ثابت‌قدم و استوار را از خداوند متعال مسئلت می‌کنم.

والسلام علیکم ورحمة الله

سیدعلی خامنه‌ای

۱۲ آبان ۱۳۸۸

نوزدهمین اجلاس سراسری نماز

بیرجند، مهرماه ۱۳۸۹

پدید آوردن هویتی به نام مسجد، نخست در قبا و سپس در مدینه، در شمار زیباترین و پرمغزترین ابتکارهای اسلام در آغاز تشکیل جامعه اسلامی است. خانه خدا و خانه مردم؛ کانون ذکر و معراج معنوی و عرصه علم و جهاد و تدبیر دنیوی؛ جایگاه عبادت و پایگاه سیاست، دوگانه‌های به هم پیوسته‌ای است که تصویر مسجد اسلامی و فاصله آن با عبادتگاه‌های رایج ادیان دیگر را نمایان می‌سازد. در مسجد اسلامی، شور و بهجت عبادت خالص با نشاط زندگی پاک و خردمندانه و سالم، درهم می‌آمیزد و فرد و جامعه را به طراز اسلامی آن نزدیک می‌کند. مسجد، مظهر آمیختگی دنیا و آخرت، و پیوستگی فرد و جامعه در دیدگاه و اندیشه مکتب اسلام است.

با این نگاه، دل‌های ما برای مسجد می‌تپد و از شوق و احساس مسئولیت، لبریز می‌گردد. امروز در میان مساجد ما کم نیستند آنهایی که می‌توانند نمایی از این تصویر زیبا و شوق‌انگیز را به نمایش درآورند. حضور نسل جوان پاک‌نهاد ما و حضور روحانیون و معلمان آگاه و دلسوز، مسجدهایی را به‌درستی، کانون ذکر و عبادت و اندیشه و معرفت ساخته و یاد‌های عزیز و گران‌بها را در دل‌های ما برانگیخته است؛ لیکن تا این وظیفه به تمام و کمال گزارده نشود، هیچ‌یک از ما نباید و نمی‌توانیم خطری را که از کمبود مسجد یا ضعف و نارسایی مساجد، جامعه و جوانان و خانواده‌ها و نسل‌های آینده را تهدید می‌کند، غافل بمانیم و خود را از برکات عظیمی که مسجد طراز اسلامی به کشور و نظام و مردم هدیه می‌کند، محروم سازیم.

نخستین مطلب مهم، بنای مسجد و حضور روحانی شایسته در آن است. هم‌اکنون با وجود ده‌ها هزار مسجد در کشور، جای هزاران مسجد دیگر در روستاها، شهرها، شهرک‌ها و مجتمع‌های مسکونی خالی است. دسترسی آسان به مسجد، نیاز ضروری مؤمنان و جوانان و نوجوانان ماست. روحانی پرهیزگار، خردمند، کارشناس و دلسوز در مسجد، همچون پزشک و پرستار در بیمارستان، روح و مایه حیات مسجد است. امامان جماعت باید آماده‌سازی خویش برای طبابت معنوی را وظیفه حتمی خود بدانند و مراکز رسیدگی به امور مساجد و حوزه‌های علمیه در همه‌جا آنان را یاری دهند. مساجد باید مدرسه تفسیر و حدیث و منبر معارف اجتماعی و سیاسی و کانون موعظه و پرورش اخلاق باشد. زمزمه محبت متولیان و مدیران و امنای مساجد، باید دل‌های پاک جوانان را مجذوب و مشتاق کند. حضور جوانان و روحیه‌های بسیجی باید محیط مسجد را زنده و پرنشاط و آینده‌پو و لبریز از امید سازد. میان مسجد و مراکز آموزشی در هر محل، همکاری و پیوند تعریف‌شده و شایسته‌ای برقرار گردد. چه نیکوست که دانش‌آموزان برجسته و ممتاز در هر محل، در مسجد و در برابر چشم مردم و ازسوی امام جماعت، تشویق شوند. مسجد باید رابطه خود را با جوانانی که ازدواج می‌کنند، با کسانی که به موفقیت‌های علمی و اجتماعی و هنری و ورزشی دست می‌یابند، با صاحب‌همتانی که کمک به دیگران را وجهه همت می‌سازند، با غم‌دیدگانی که غم‌گساری می‌جویند، و حتی با نوزادانی که متولد می‌شوند، برقرار و مستحکم کند. مسجد باید در هر منطقه و محل مأمن و مایه خیر و برکت باشد و به‌طریق‌اولی، وسیله زحمت و آزار مجاوران نگردد. پخش صداهای آزاردهنده به‌ویژه در شب و هنگام آسایش مردم، کاری ناروا و در مواردی خلاف شرع است. تنها صدایی که باید از مسجد در فضا طنین بیفکند بانگ اذان با صوت خوش و دل‌نواز است. عمران مساجد و پرداختن به آرایه‌های معنوی و ظاهری آن، وظیفه

همگان است و هرکسی به اندازه توان و همت باید در آن سهیم گردد. مردم، شهرداری‌ها و دستگاه‌های دولتی هر یک در آن باید سهمی ایفا کنند و روحانی دانا و مسئولیت‌پذیر و پرهیزگار می‌تواند و می‌باید محور این منظومه تلاش مقدس باشد. از خداوند متعال توفیق همگان را مسئلت می‌کنم و برای روحانی مجاهد و خدمتگزار، جناب حجت‌السلام والمسلمین آقای قرائتی دوام عمر و نشاط و توفیق روزافزون از خداوند می‌طلبم.

والسلام علیکم ورحمةالله

سیدعلی خامنه‌ای

۱۸ مهرماه ۱۳۸۹

بیستمین اجلاس سراسری نماز

بوشهر، مهرماه ۱۳۹۰

بسم الله الرحمن الرحيم

انسان، به سرشت و طبیعت خود، مشتاق و نیازمند نیایش و خشوع در برابر خداوند است که آفریننده همه نیکی‌ها و زیبایی‌هاست، و نماز، برآورنده این نیاز است. ادیان الهی با تشریح نماز، کام تشنه فطرت انسان را سیراب می‌کند و او را از سرگستگی و گمراهی در فرونشاندن این عطش طبیعی نجات می‌بخشند. تکرار نماز در هر روز و شب، فرصت و نعمتی است که آدمی را از غرقه شدن در غفلت می‌رهاند؛ به او مجال حضور دل‌آگاهانه در برابر خدا می‌بخشد؛ جان او را صیقل می‌دهد و گوهر باطن او را درخشان می‌سازد.

ذکر و نماز و نیایش نگاه که با سامان زندگی اجتماعی درهم می‌آمیزد معجزه اسلام را در آرایش منظومه احکام عبادی آن آشکار می‌سازد. مسجد، مظهری از این درهم‌آمیختگی است. نماز در مسجد و با جماعت مؤمنان، همگانی نشستن بر گرد سفره میهمانی خداوند است، و این خود، بارش رحمت الهی را انبوه‌تر و دل‌شین‌تر می‌سازد. به برکت نماز، فضای مسجد نورانی و عطرآگین می‌گردد و سخن حق و آموزش دین و اخلاق و سیاست در آن بیش از هر جای دیگر بر دل و جان می‌نشیند و به زندگی فرد و جامعه، سمت و سوی خدایی می‌دهد.

مسجد را با این نگاه باید نگریست. روح مسجد، کالبد زندگی را پرنشاط و پرنگیزه می‌سازد. در هر جا سامان زندگی است، مسجد، مرکز و کانون اصلی است. در بنای شهر و روستا، در مدرسه و دانشگاه، در مراکز جمعیتی از بازارهای کسب و کار تا فرودگاه‌ها و جاده‌ها و پایانه‌های سفری و تا آسایشگاه‌ها و بیمارستان‌ها و بوستان‌ها و گردشگاه‌ها، در همه و همه باید مسجد را همچون قطب و محور بنا نهاد. مسجد در همه‌جا باید پاکیزه، زیبا و آرام‌بخش باشد. مدیریت محتوایی و معنوی مسجد که بر دوش روحانی مسجد است باید خردمندان و مسئولان، و حتی عاشقانه باشد. حوزه‌های علمیه برای آماده‌سازی روحانیونی در این طراز،

وظیفه‌ای ذاتی و طبیعی دارند. اگر مسجد، کیفیت شایسته خود را بیابد، هزینه‌های مادی و معنوی بسیاری از دوش جامعه و مردم و مسئولان برداشته خواهد داشت. به امید آن روز، و با سلام بر حضرت بقیه‌الله - ارواحنا فداه.

والسلام علیکم ورحمة‌الله

سیدعلی خامنه‌ای

۱۹ مهر ۱۳۹۰

بیست و یکمین اجلاس سراسری نماز

کرمانشاه، شهریورماه ۱۳۹۱

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

امسال نیز شما مردان و زنان خداجوی و حقیقت‌نیوش، با برگزاری این اجلاس، گام دیگری در راه وظیفه بزرگ اسلامی خویش یعنی اقامه نماز برداشته‌اید. از همه دست‌اندرکاران به‌ویژه از جناب حجت‌الاسلام آقای قرائتی، روحانی مجاهد و صادق و ثابت‌قدم که استوانه اصلی این کار بزرگ است، تشکر می‌کنم و پاداش الهی را برای ایشان و همکارانشان مسئلت می‌نمایم.

باین‌همه باید اعتراف کنیم که هنوز مجموعه ما مسئولان نظام اسلامی وظیفه خود را در این باره به تمام و کمال، ادا نکرده‌ایم. اهمیت نماز را باید به‌درستی فهمید. اینکه فرموده‌اند: اگر نماز در درگاه خداوند، مقبول افتد دیگر خدمات و زحمات نیز پذیرفته شده، و اگر نماز، مردود باشد هرچه جز آن نیز مردود گشته است، حقیقتی بزرگ را به ما می‌نمایاند. آن حقیقت این است که اگر در جامعه اسلامی نماز در جایگاه شایسته خود قرار گیرد، همه تلاش‌های سازنده مادی و معنوی، راه خود را به سمت و سوی آرمان‌ها می‌گشاید و جامعه را به نقطه مطلوب آرمانی اسلام می‌رساند؛ و اگر از اهمیت نماز غفلت شود و نماز مورد بی‌اعتنایی قرار گیرد، این مسیر به‌درستی طی نخواهد شد و تلاش‌ها و مجاهدت‌ها تأثیر لازم را در رساندن به قله‌ای که اسلام برای جامعه بشری ترسیم کرده است، نخواهد داشت.

این حقیقت، به همه ما هشدار می‌دهد و وظیفه‌ای سنگین را به یاد ما می‌آورد. تلاش‌های فرهنگی و هنری و برنامه‌ریزی‌های آموزشی و غیره، همه باید به‌گونه‌ای طراحی و اجرا شود که نماز، با کیفیت مطلوب، روزبه‌روز در میان مردم به‌ویژه جوانان و نوجوانان رونق گیرد و همه به‌راستی از این چشمه پاکی و روشنی بهره‌مند گردند. بی‌شک دستگاه‌های متعدد امور فرهنگی و آموزشی، و صداوسیما و دست‌اندرکاران اداره مساجد، بیش از دیگران باید احساس مسئولیت کنند.

از خداوند متعال کمک بخواهید و دامن همت به کمر بزنید و حرکتی تازه در این راه آغاز کنید. خداوند یار و نگهدارتان.

والسلام علیکم ورحمةالله

سیدعلی خامنه‌ای

۱۳ شهریور ۱۳۹۱

بیست و دومین اجلاس سراسری نماز

خرم آباد، شهریورماه ۱۳۹۲

بسم الله الرحمن الرحيم

قرآن کریم در توصیف قدرتمندان مؤمن و در صدر وظایف آنان اقامه نماز را نام برده است: «الَّذِينَ إِن مَّكَّنَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ» (حج: ۴۱) این وظیفه، در عمل شخصی، کیفیت بخشیدن به نماز است، و در تلاش اجتماعی، ترویج نماز و همگانی کردن آن. کیفیت یافتن نماز بدین معنی است که نماز، با حال و حضور ادا شود؛ نمازگزار به نماز با چشم «میعاد ملاقات با خدا» بنگرد و در آن، با خدای خود سخن بگوید و خود را در حضور او ببیند؛ نماز را تا می‌تواند در مسجد و تا می‌تواند به جماعت بگزارد. و ترویج نماز، هر حرکت و تلاشی است که در راه همگانی کردن آن، و تبیین اهمیت آن، و آسان کردن دسترسی به آن، بتوان صورت داد. صاحبان اندیشه و بیان، با گفتن و نوشتن؛ دارندگان رسانه‌ها و منبرها با پرداخت جذاب و هنری؛ مسئولان دستگاه‌ها هر یک متناسب با کارکرد آن دستگاه، می‌توانند این وظیفه بزرگ را ادا کنند. کمبود مسجد در شهر و شهرک و روستا؛ نبود جایگاه نماز در مراکز اجتماعات همچون ورزشگاه و بوستان و ایستگاه و مانند آن؛ مراعات نشدن وقت نماز در وسایل مسافرت‌های دور دست؛ نپرداختن شایسته به نماز در کتاب‌های درسی؛ نپرداختن به پاکیزگی و بهداشت در مساجد؛ نپرداختن امام جماعت به تماس و رابطه با مأمومین؛ و هر کمبود دیگری از این قبیل‌ها، نقاط ضعفی است که باید همت‌های بلند بر زدودن آن برانگیخته شود و نشانه ایمان صاحبان تمکن یعنی اقامه نماز، در جامعه اسلامی ما روز به روز نمایان‌تر گردد؛ انشاء الله.

والسلام علیکم ورحمةالله

سیدعلی خامنه‌ای

۱۱ شهریور / ۱۳۹۲

بیست و سومین اجلاس نماز

بسم الله الرحمن الرحيم

سالیان درازی است که همت و انگیزه‌ئی مبارک، همه ساله، دلها و ذهنها را در سراسر کشور با این اجلاس، به اندیشیدن درباره‌ی نماز برمی‌انگیزد و نکته‌ها و یادآوریه‌ها و هشدارهائی درباره‌ی این فریضه‌ی بی‌همتای اسلامی و این استوانه‌ی استوار دین و دینداری، در فضای جامعه میپراکند. این، توفیقی بزرگ برای شما برگزارکنندگان و موهبتی از سوی خداوند برای ما شنوندگان و نیوشندگان است.

اکنون نوبت آن است که محصول این تلاش ارزشمند، در ترازوی نگاهی واقع‌بین، سنجیده شود؛ چه در رفتار مخاطبان که به گزاردن نماز و سبک نشمردن آن فراخوانده شده‌اند، بویژه جوانان و نو رسیدگان؛ و چه در مواظبت بر کیفیت نماز و خشوع و حضوری که روح و جوهر این عمل صالح رحمانی به شمار می‌رود؛ و چه در مسئولیت‌شناسی کسانی که به وظائفی در این راه موظف گشته‌اند، همچون ساختن و پرداختن مساجد، یا ترتیب دادن نماز در مدارس و دانشگاهها، یا فراهم آوردن فرصت برای نمازگزار در سفرهای زمینی و هوایی، یا در بهره‌گیری از شیوه‌های هنری در ترویج نماز در رسانه‌های تصویری و صوتی، یا در تولید مقاله و کتاب در تبیین زیباییهای این عمل کوتاه و پر مغز...؛ و چه در زمینه‌های دیگری که وظائفی در آنها بر عهده‌ی مسئولانی نهاده شده است. اجلاس نماز، اقدامی مبارک و کارساز و بیشک، مأجور است، لیکن برای اینکه این کار ارزشمند، هر چه بیشتر به نقطه‌ی کمال کرائی نزدیک شود، باید به این سنجش و محاسبه‌ی واقع‌بین و خردمندانه، همت گماشت و پیگیری نتایج را بخش مهمی از این ابتکار دانست. توفیق همه‌ی شما بویژه روحانی عزیز و گرانقدر حجة الاسلام جناب آقای قرائتی را از خداوند بزرگ مسألت می‌کنم.

والسلام علیکم و رحمة الله

سیدعلی خامنه‌ای

۹ دی ۱۳۹۳

بیست و چهارمین اجلاس نماز

قزوین، بهمن ماه ۱۳۹۴

بسم الله الرحمن الرحيم

خداوند علیم و قدیر را سپاسگزارم که تلاش شما دست‌اندرکاران محترم این اجلاس مهم و بیش از همه عالم بزرگوار و مجاهد جناب حجة الاسلام آقای قرائتی در بخشهای اساسی و مؤثری به بار نشست و کارهای

مفیدی در ترویج فریضه‌ی بزرگ و بی‌بدیل نماز انجام گرفته است. با این همه، ظرفیت و میدان کار و نیز نیاز و عطش جامعه‌ی اسلامی برای رسیدن به نقطه مطلوب، بسیار بیش از واقعیت‌های کنونی در این باره است. در پیام سال گذشته گوشه‌ئی از این فضای خالی و تلاش‌پذیر، نشان داده شده است. سخن امروز من تأکید بر احساس مسئولیت همگانی است. توقع و انتظار این‌جانب آن است که همه به‌ویژه مسئولان دستگاه‌ها و دارندگان امکانات مادی و معنوی و مدیریتی، عظمت این مسأله را به‌درستی دریابند و گام در راه عمل نهند. همه بدانند که یکی از مؤثرترین راه‌ها برای کاستن آسیب‌های اجتماعی، ترویج نماز است. به این‌که حتی یک نفر از جوانان و نوجوانان کشور، در نماز سهل‌انگاری نکند همت گمارد. این یکی از بهترین راه‌ها برای سلامت معنوی و روحی مردم ما و جامعه ما است. به این‌که همگان فرا بگیرند و عادت کنند که نماز را با خشوع و حضور قلب به‌جا آورند، همت گمارد. اینها همه کارهای ممکن است که با عزم راسخ و کار مداوم شما دست‌اندرکاران، محقق خواهد شد، ان‌شاءالله.

والسلام علیکم ورحمةالله

سیدعلی خامنه‌ای

۶ بهمن ماه ۱۳۹۴

بیست و پنجمین اجلاس نماز

کرج، آذر ماه ۱۳۹۵

بسم الله الرحمن الرحيم

نماز، دری گشوده بر روی همه‌ی آحاد امت است که از آن میتوان به هدایت و رحمت خداوند رسید و زندگی را در سمت و سوی درست و سرشار از خیر و برکت قرار داد. سلامت معنوی هر فرد وابسته به نماز است و صراط مستقیم و حیات طیبه‌ی هر جامعه نیز تنها با اقامه‌ی نماز در آن تحقق می‌یابد. اینهمه تأکید بر اقامه‌ی نماز در کتاب و سنت، هدفی جز این ندارد که این باب رحمت بر روی فرد و جامعه‌ی مسلمان گشوده بماند و فرصت بهره‌مندی از آن دست دهد. سالها است که این شعار در ایران اسلامی بر سر دست گرفته شده است که: **الَّذِينَ إِن مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ...** و این اجلاس سالیانه به همت و پشتکار عالم مجاهد و خستگی‌ناپذیر جناب حجة الاسلام قرائتی برپا میشود و توصیه‌های مؤکد درباره‌ی گسترش نماز و به کیفیت لازم رسیدن نمازهای ما، تکرار میگردد. با این حال باید اعتراف کنیم که حق این فریضه‌ی الهی که درمان دردهای عمده‌ی فردی و اجتماعی ما است ادا نشده است. ما مسئولان، ما سخنوران و سخن‌گویان، ما سررشته‌داران امور کشور، ما روحانیان و متولیان تبلیغ و تعلیم دین، و ما همه‌ی آحاد و

همه‌ی قشرهای مردم، همه و همه در مسئولیت اقامه‌ی نماز شریکیم. همه همّت گماریم که نماز را در جایگاه شایسته‌ی خود که قرآن و حدیث بدان ناطق است، بشناسیم و بشناسانیم و عمل شخصی خود را نیز به تناسب آن تعالی بخشیم. توفیقات روزافزون همه‌ی شما و شخص جناب آقای قرائتی را از خداوند متعال مسألت مینمایم.

والسلام علیکم ورحمةالله

سید علی خامنه‌ای

۱۷ آذر ماه ۱۳۹۵

بیست و ششمین اجلاس نماز

هرمزگان، آذر ماه ۱۳۹۶

بسم الله الرحمن الرحيم

دعوت به نماز، دعوت به زیباترین جلوه‌های زندگی است، زیرا نماز، فصلی از زندگی است که در آن انسان در برابر آفریننده و دارنده همه نیکیها و زیباییها، به عرض نیازی عاشقانه می پردازد و بر عیار زیبایی و نیکی روان و دل خویش می افزاید. این حجم عظیم و زبان مؤثر توصیه به ذکر و نماز در قرآن و حدیث، نشانه همین ویژگی در دعوت به نماز است. بندگان صالح و نیکوکار خداوند باید این را درسی برای خود بدانند و به نماز دعوت کنند. مسئولان مؤمن در نظام اسلامی باید امکانات گسترده خود را در خدمت این دعوت بگذارند. روحانی، معلم، مربی، مدیر و مسئول در همه جا مخاطبان و دایره نفوذ خود را به این سو بکشانند و از آنان دعوت کننده به خدا و نماز بسازند. شما برگزارکنندگان این گردهمائی سالیانه بویژه عالم مجاهد و با اخلاص حجت الاسلام آقای قرائتی، این توفیق بزرگ الهی را قدر بدانید و بر این خط مستقیم پای بفشارید و بدانید - و می دانید - که خدا با صابران و استقامت‌ورزان است.

والسلام علیکم ورحمتالله

سیدعلی خامنه‌ای

«۲۹ آذر ماه ۱۳۹۶»

جنوبی
خراسان
ستاد قائمہ نماز استان